



**Серія «ТРИ ВЕДМЕДІ»  
Одинадцятий випуск**

***Стецько Паляниця***

**ЛЕВ ТОЛСТОЙ  
ЯК ДЗЕРКАЛО  
«РУССКАГО МІРА»**

**Накладня в екзилі  
2022**



Рис. 1: лев толстой (190?, 2022)

***Стецько Паляниця***

**ЛЕВ ТОЛСТОЙ  
ЯК ДЗЕРКАЛО  
«руZZкага міра»**

***прикладом казки  
про три Ведмеді***

**Накладня в екзилі**

**2022**



Рис. 2: лев толстой у пеклі (1883)  
*стінне малювання в церкві в с. тазова курської губ.*

### **Анотація**

На превеликий жаль, «руZZкій мір» і досі нахабно пре до нас із кожної шпарини, не оминаючи ба діточі душі. Ся розвідка має на меті закрити їдну з тотих шпарин — крадену та спотворену московитами казку про три Ведмеді.



**Правові вваги** Усі без винятку використані в сій книжечці текстові та графічні матеріяли перебувають у вільному доступі в Інтернеті, хтобудь може безперешкодно отримати їх самотужки з первітних уселюдних джерел; також їх усі вільно змінювати та/чи поширювати, якщо не зазначено инше.

До суспільного надбання (public domain) належать:



- первітна лєвова толстовська парсуна (1873) — у США, бо її вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо її автор, іван крамської, помер понад сто років тому;
- первітна карикатура на толстого (1899) — у США, бо її вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р., а саме 1901 р.; а також у всьому світі, бо її оприлюднено понад сто років тому, а її автор невідомий;
- первітна лєвова толстовська парсуна (1900-ті) — у США, бо її вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо її оприлюднено понад сто років тому, а її автор невідомий;
- первітна лєвова толстовська парсуна на всю поставу (1901) — у США, бо її вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо її автор, ілля репін, помер 1930 р.;
- первітна олексова толстовська парсуна (1913) — у США, бо її вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо її автор, віктор дені, помер 1946 р.;

- фрагмент зі стінного малювання (1883) — у США, бо його вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо його оприлюднено в російській імперії до 7 листопада 1917 р.;
- сторінки з лівової толстовської «нової азбуки» (1875) — у США, бо її вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо її автор помер понад сто років тому;
- кунштик із «Найліпших сторій, щоб уповісти дітям» (Best Stories to Tell to Children) од Сари Коун Браянт (Sara Cone Bryant) (1912) — у США, бо його вперше оприлюднено до 1 січня 1927 р.; а також у всьому світі, бо його автор, Паттен Вілсон (Patten Wilson), помер 1934 р.;
- знаки про суспільне надбання та  $\LaTeX$ , бо вони є за спільну власність та не містять авторство.

Також до суспільного надбання належать, бо до їх застосовано ліцензію Creative Commons CC0 1.0 Універсальна (CC0 1.0) Передання до Суспільного Надбання:



- первотворний текст;
- графіка (2022), що її від початку витворив III NightCafe Studio та Wombo Dream, чи він же опрацював із первітних зображень, що належать до суспільного надбання (див. вище) або не потребують атрибуції (див. нижче);

- графіка від Creative Commons.



Опрацьована (NightCafe Studio, 2022) петрикова толстовська світлина (duma.gov.ru, 2018) зужита на умовах ліцензії від Creative Commons Зазначення Авторства 4.0 Міжнародна (CC BY 4.0), себто її можна поширювати та/чи змінювати з якою будь метою із зазначенням авторства та без додаткових обмежень.

Знятки вебсайтів, сторінку з казки «Три Ведмеді» в обробці М. Добоні (2016) та кунштик до казки «Три Ведмеді» (НОП) зужито на умовах сумлінного використання (fair use). *Їх не вільно змінювати та/чи розповсюджувати!*

Тлова рамця, серійний кунштик на заголовній сторінці та первітні зображення на малпу на книжках і троля атрибуції не потребують (див. Pixabay License).

Черенки DejaVu зужито згідно з DejaVu Fonts License.

Усі торгівельні марки та послужні знаки належать їхнім відповідним власникам.

L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X

**Подяки** Первітні толстовські парсуни та фрагмент зі стінного малювання звантажено з Вікісховища (Wikimedia Commons).

Вілсоновий кунштик отримано з первотвору, що його звантажено з Інтернет-архіву (Internet Archive); «нову азбуку» — із сайту нзб.

Первітну петрикову толстовську світлину звантажено із сайту російської держдуми.

Кнопку звантажено із сайту Creative Commons.

Решту графічних матеріалів звантажено з Pixabay.

Переважну більшину із зображень витворив чи опрацював ШІ NightCafe Studio чи Wombo Dream.

Видрук готовано в Overleaf, хмарному редакторі на L<sup>A</sup>T<sub>E</sub>X. Зужито черенки DejaVu.

# Зміст

<b>1</b>	<b>Переднє слово</b>	<b>xi</b>
<b>2</b>	<b>Міг про російську літературну «велич»</b>	<b>1</b>
2.1	Забуток . . . . .	2
2.2	Вторинність . . . . .	4
2.3	Войовничий примітивізм . . . . .	7
<b>3</b>	<b>толстовський дім</b>	<b>11</b>
3.1	левкове предків'я . . . . .	11
3.2	безпосередні родаки та родачки . . . . .	13
3.3	десята вода на киселі . . . . .	15
3.4	нащадки . . . . .	17
<b>4</b>	<b>левко</b>	<b>20</b>
4.1	Діточі роки . . . . .	20
4.2	Парубоцтво . . . . .	22
4.3	Морений хіттю . . . . .	23
4.4	Життя в родинному колі . . . . .	26
4.5	Психіатрична розвідка . . . . .	30
<b>5</b>	<b>Крадена казка</b>	<b>34</b>
5.1	Відвертий плагіят . . . . .	36
5.2	Про кого казка . . . . .	38
5.3	Чия хатинка . . . . .	39
5.4	Особисті речі . . . . .	41
5.5	Туман яром, туман головою . . . . .	43
5.6	Безосновність . . . . .	45
5.7	Добре й Зле . . . . .	47
5.8	Виснови . . . . .	49
	<b>Література</b>	<b>a</b>



## Перелік ілюстрацій

1	лев толстой (190?, 2022) . . . . .	ii
2	лев толстой у пеклі (1883) . . . . .	iv
3	Зняток із сайту jak.koshachek.com . . . . .	xi
4	Пошук Гугл («три медведя сказка») . . . . .	xii
5	В обробці М. Добоні . . . . .	xiii
6	Зняток із сайту osobluvadutuna.com.ua . . . . .	xiv
7	Кунштик до казки «Три Ведмеді» із сайту «Всеосвіта»	xv
8	Малпа-графоманка перечитує своє (2017, 2022) . . .	3
9	Малпа «пише» книжку (2022) . . . . .	5
10	Троль (2017, 2022) . . . . .	7
11	«...а вони просто здохнуть» (2022) . . . . .	10
12	Схиблена родина (2022) . . . . .	12
13	олекса толстой (1913, 2022) . . . . .	16
14	петрик толстой (2018, 2022) . . . . .	17
15	«льова-пузир» (2022) . . . . .	21
16	левко-картяр (2022) . . . . .	22
17	левко-сатир (2022) . . . . .	24
18	лев толстой (1873, 2022) . . . . .	27
19	лев толстой босий (1901, 2022) . . . . .	29
20	Безум (2022) . . . . .	31
21	Карикатура на левка (1899, 2022) . . . . .	32
22	Цзяоцзи (2022) . . . . .	35
23	Заголовна сторінка «нової азбуки» . . . . .	37
24	«три медведя» (ст. 77) . . . . .	38
25	дівчисько-незвисько в гаї (2022) . . . . .	38
26	Хатинка в гаї (2022) . . . . .	40
27	Три мисці (1912) . . . . .	42
28	Туман (2022) . . . . .	43
29	Безголовля (2022) . . . . .	46
30	Злий (1922) . . . . .	48
31	Три Ведмеді (2022) . . . . .	н

## Перелік таблиць

1	Частка бестселерів, написаних російською . . . . .	2
2	Розміри за Савзі . . . . .	44
3	Ведмежі голоси за Савзі . . . . .	44
4	Розміри за толстим . . . . .	44
5	Ведмежі голоси за толстим . . . . .	45

---

# 1 Переднє слово

---

Казка про три Ведмеді з англійським корінням широко znana в усему світі в різних відмінах. Уперше її оприлюднено 1837 року, але в усних переказах існувала вона ще раніше. А от 1875 року російський граф толстой украв сю казку, зваляшив і спотворив, та й видав за свою власну. Відтак «руZZкій мір» просуває толстовський витвір як єдино сущий і накидає йому російське походження, гейби то російська народна казка, що її записав толстой (див. Рис. 4). У сучасних версіях толстовське дівчисько-незвисько отримало

ймення маша (контамінація з іншою казкою «маша і медведь»).

Та нехай йому халепа, тому «руZZкаму міру». Гірко, що на наших рідних теренах ще й досі густо стрічаємо ту саму тям (див. Рис. 3). Або ж казка «Три Ведмеді», що вийшла 2016 року в серії «Читаємо самі» у видавництві «Перо»: хочень походження казки не вказано, але то є переклад толстовської почвари, хіба що прибрано відверто російські ведмежі ймення (див. Рис. 5). Вебсайт «Особлива дитина» пропонує цікаве начебто заняття з казки «Три Ведмеді», та от біда, кунштики підписано чомусь

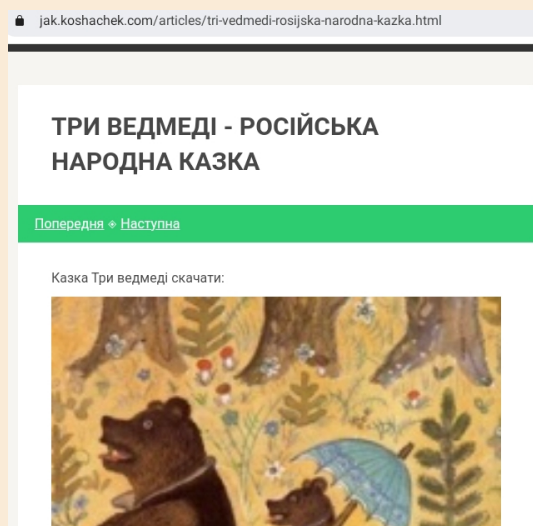


Рис. 3: Зняток із сайту jak.koshachek.com

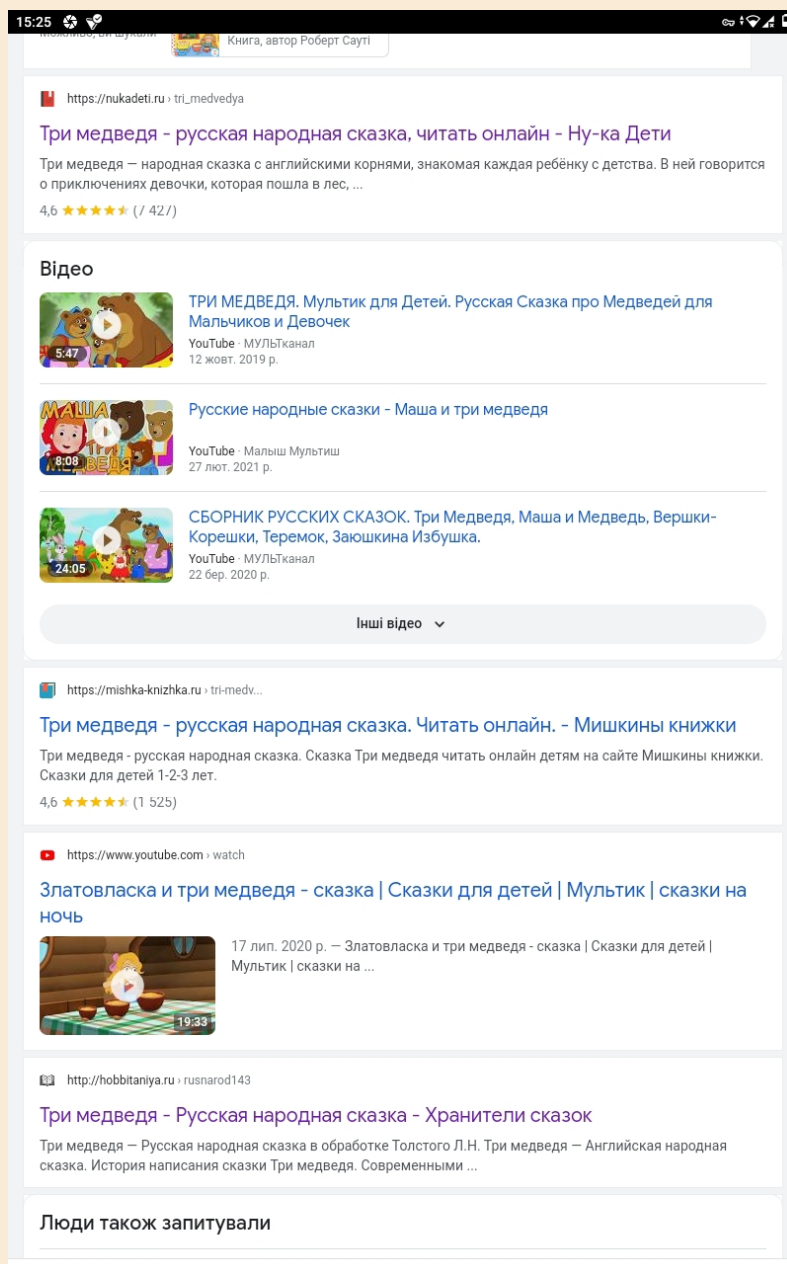


Рис. 4: Пошук Гугл («три медведя сказка»)



російською мовою, а дійових осіб кличуть маша й мишутка (див. Рис. 6).



Рис. 5: В обробці М. Добоні

з росією власні назви писані тутки з малої літери.

Розвідку сю сливе всю зілюстрував, живо залучивши до справи штучний розум. Се вперше я навів таку спробу так широко, тож закликаю зачне читацтво бути поблажливіше до мого спробунку.

Стецько Паляниця,  
в екзилі, липень-серпень 2022 р.

Але неперевершений зразок «руZZкомірсага» пробою в українське культурне середовище показує либонь Національна освітня платформа. На кунштиках до казки «Три Ведмеді» бачимо повновартий «скрепний» добір: «платочек в гарошек», «сарафан», «лапті», «лукошко», деревляні ложки тощо (див. Рис. 7).

Ся невеличка розвідка покликана висвітлити шкідливі впливи від північносхідної зайти на вразливі діточі душі та обґрунтувати потребу якнайхутчіш позбавитись тої пошести назавше. Розвідка є крайня в серії «Три Ведмеді» й вивершує мої піврічні зусилля.

Із ясної рації, усі пов'язані

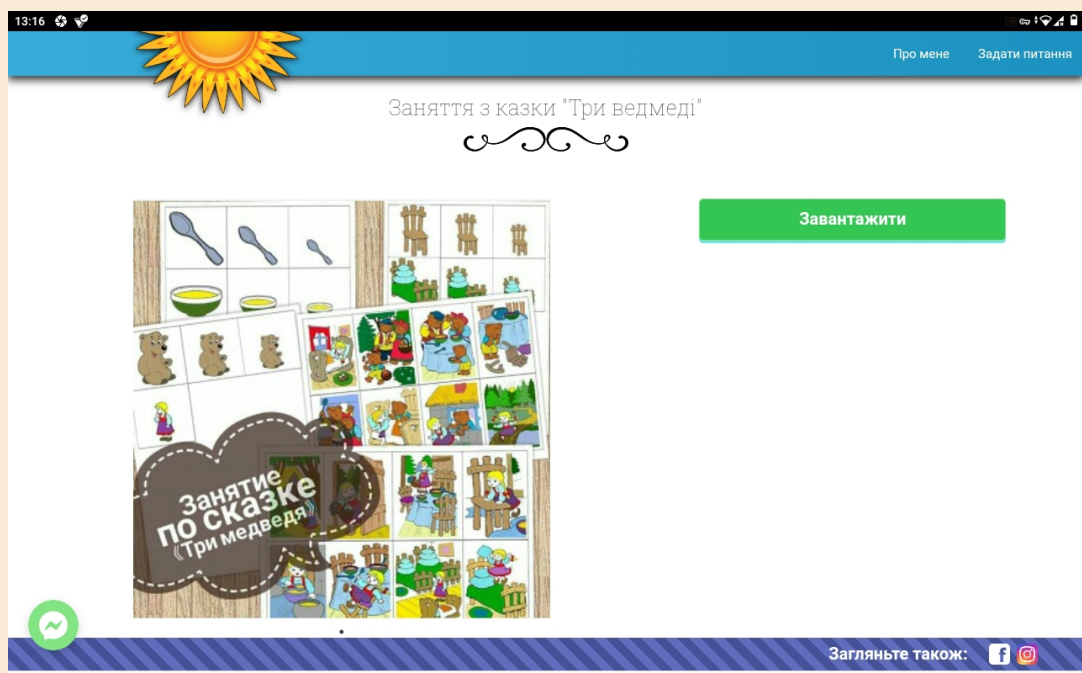


Рис. 6: Зняток із сайту [osobluvadutuna.com.ua](http://osobluvadutuna.com.ua)



Рис. 7: Кунштик до казки «Три Ведмеді» із сайту «Всеосвіта»

---

## 2 Міт про російську літературну «велич»

---

...що вражає кожного, що  
зачинає вивчати російську  
літературу, так се її  
виняткова скудота.

---

Вільям Сомерсет Моєм

Справа в тому, що  
російська література  
тяжить над нами в віках, як  
господар становища, який  
привчав нашу психіку до  
рабського наслідування.

---

Микола Хвильовий

Написані сливе сторіччя тому, слова від Миколи Хвильового про тяжіння над нами тої вбогої російської літератури й досі лишаються на часі. Ані проголошення незалежності 1991 року, ані російсько-українська війна 2014 року, ані чергова, широкомасштабна, її фаза 2022 року не зменшили помітним чином тоте тяжіння, не десакралізували російську культуру. Шкільна програма з іноземної літератури і зараз перевантажена російськими творами, а російська мова викладається аж ніяк не як іноземна.

Ба після Бучі, Ірпеня й Гостомеля дехто в мережі чудувався: як же се міг учинити таке нарід, що в його є така «велика» література? За наріжні камені для тої «величі» слугують нібито притаманні російській літературі популярність, винятковість та глибокий сенс.



Більшина згадану «велич» геть по-рабськи сприймає наперед як незаперечну істину. Але чи є під тим якийсь ґрунт, окрім шаленої кількасотрічної московитської пропаганди? Подальша аналіза покликана відповісти на це питання.

## 2.1 Забуток

Нестерпуча всьогосвітня «популярність» російської літератури — їдне з головних посилянь од московитської пропаганди, що на йому ґрунтується байка про їхню літературну «великість», таку ж дмухану, як і все їхне. Насправжне споглядаємо радше забуток намість визнання.

Рогляньмо перше чи не найрелевантніший рейтинг найпродаваніших на цілім світі й за всіх часів книг [6] (див. табл. 1). Бачимо, що до рейтингу ввійшла йно їдна книжка, писана російською, — се ефремова «туманність андромеди» (1957) із 20-мільйонним накладом; і йно їдна книжкова серія — акунінські «пригоди ераста фандоріна» (18 млн). Виглядає на замало щодо такої нестерпуче «великої» літератури. Адже навіть невеличка 10-мільйонна Швеція спромоглася дати світові найпродаваніші дві книжки та чотири книжкові серії, а 5-мільйонна Норвегія — дві книжки та дві серії!

Наклад	Окремі книги	Серії
100 000 000+	0 із 7	0 із 32
50 000 000 - 100 000 000	0 із 26	0 із 24
20 000 000 - 50 000 000	1 з 69	0 із 49
10 000 000 - 20 000 000	0 із 67	1 з 16

Таблиця 1: Частка бестселерів, написаних російською

Прецінь у їдному з «туманністю андромеди» діяпазоні (див. табл. 1) перебувають іще п'ять книжок російською, але їх не враховано через те, що вони набрали свій наклад у росії чи в срср, а не на цілім світі: то є левкова «війна та мир»,

низка пропагандистської базгранини від островського, фадеева й шолохова, а до купки ще й міхалковський «дядя стьопа».

Инший начебто доста релевантний рейтинг [32] віддає перевагу пушкіну як найуспішнішому межи російських літератів, але ставить його на ганебну для такої немислимої «величи» 62-у сходинку. Решта росіян не входить ба до топу-70. Оцінювалася кількість Гугл-запитів протягом 2021 року.

Трохи не таку ганебну картину малює статистика від проекту Гутенберг [3], що враховує кількість звернень та звантажень у рамцях свого ресурсу протягом крайніх 30 днів. Тут до топу-100 входять аж три автори: достоевський (7-е місце), толстой (11-е місце) й чехов (52-е місце); а також 5 книжок від перших двох авторів. Але мусимо розуміти виразну проекткову особливість: він містить твори, що перебувають у суспільному надбанні, тобто з гри вилучені більше-менше сучасні письменники та їхні твори (сливе за крайні сто років) — а се чималий, якщо не більший, шмат. Та й 30-денний термін ледві чи сприяє сталости.



Рис. 8: Малпа-графоманка перечитує своє (2017, 2022)

## 2.2 Вторинність

Безсоромне малпування за іншими, а найперше за все за європейськими, письменниками вже в кожного на губі висить, як мова торкається московитів; і хиба лишень ледащий дослідник не висвітлив се стидовище ві своїх розвідках.

Такий любий «руZZкамірському» серцю пушкін густо не гребував видавати за свої власні творіння переспіви з французької, зокрема Шарля Юбера Мільвуа, Еваріста Парні та Андре Шеньє, як от «тетянин лист» та ще до півсотні запозичень в «євгенії онегіні»; через що самі французи не сприймають пушкіна, маючи його за запозичайла [19][20][14][27][5]. Та й знакомитий пушкінський «геній чистої краси» [*а хиба ж не увесь вірш?! — С. П.*] — лишень кліш із Томасової Мурової романтичної повісти «Лалла-Рук» у жуковському скороченому далі нема куди переспіві [62][14] (до речі, справжнє пушкінське ставлення, що його він показував перед друзями, до ганни керн, чужої дружини, що про її ся поетична конструкція й увесь вірш «до \*\*\*», було вельми далеке від романтичного [62], а саме — украй брутално-цинічне [19]). Прецінь присутні в малпованому пушкінському «репертуарі» і давногрецький Плутарх («ми перебували вечір на дачі») із давньоримським Горацієм («пам'ятник»)<sup>1</sup> [40], і Лафонтен («Аквілон»)<sup>2</sup> [14], і брати Грімм («казка про попа та наймита його балду», «казка про рибака та рибку», «казка про мертву царівну та про сімох богатирів», «наречений») [20][31][30][14], і навіть... «наслідування Корану» [14].

У лермонтова теж зустрічаємо безліч запозичень: із Байрона, Шатобріана, Ламартіна [20]. Він бармується<sup>3</sup> під Шекспіра, Шиллера, Байрона, жуковського, кюхельбекера; бере вірші

---

<sup>1</sup>Із Горацієвою одою «До Мельпомени» на московщині просто справжня пошесть: oprіче пушкіна, її наслідували ломоносов, державін, капніст, востоков... [40]

<sup>2</sup>Ще їдна пошесть: сумароков, крилов, дмітрієв... [14]

<sup>3</sup>Наслідує.



Рис. 9: Малпа «пише» книжку (2022)



дмітрієва, батюшкова, жуковського, козлова, марлинського, пушкіна, ломоносова та створює з них якийсь стоп, зокрема в «кавказському бранці» і «корсарі»; охота до чужих літератур у лермонтова особливо дужа: опріче Байрона, що в того він прямо запозичає окремі формули, порівняння чи вирази, бачимо в його близьке знайомство з Муром, Скоттом, Гюго, Ламартіном, Шатобріаном, де Вінї, Мюссе, Барб'є, Шиллером, Гейне, Міцкевичем тощо [35].

За срср ліпше не стало. Прикладом, у булгаковському романі «майстер і маргарита» багацько образів і сюжетних ходів запозичено з П'єрового Мак-Орланового роману «Нічна Маргарита»; спадає на думку й роман «Жозеф Бальзамо» від Александра Дюма; згадується Марків Твенів «Таємничий незнайомиць»; помітна безліч ремінісценцій із Густавового Майрінкового роману «Ангел Західного вікна»; а ще просто ошелешують дивовижні збіги з «Пригодами авантюриста Гуго фон Габеніхта» від Мора Йокаї [20].

А ще в «сересері» обожнювали красти діточі казки. Їх крали цілими книжками. Перетлумачували чужу, додавали дещицю соціалістичного реалізму й оприлюднювали вже під своїм власним ім'ям. Ось перелік таких краденик казок:

- олексій толстой<sup>4</sup> «золотий ключик» (1935) ← Карл Коллоді «Пригоди Піноккіо» (1883);
- олександр волков «чарівник смарагдового міста» (1939) ← Лаймен Френк Баум «Чарівник із країни Оз» (1900);
- микола носов «пригоди незнайки» (1954) ← ганна хвольсон (душкіна) «царство малечі» (1889) ← Палмер Кокс «Домовики» (1887);
- лазар лагін «старий хоттабич» (1938) ← Ф. Енсті (Томас Енсті Гатрі) «Мосяжна пляшка» (1900);

---

<sup>4</sup>Граф, родич левку толстому.

- корній чуковський «лікар айболить» (1929) ← Х'ю Лофгінг «Лікар Дуліттл» (1920). [17]

Нечуваних «успіхів» у плагіяті досягла сучасна московщина: ниньки тамки малпують уже малповане й правдиве водночас, як от у казці-билиці «мідяний глек старого хоттабича», що "користає й обграє спільну фабулу» від Ф. Енсті й лагіна [36].

### 2.3 Войовничий примітивізм

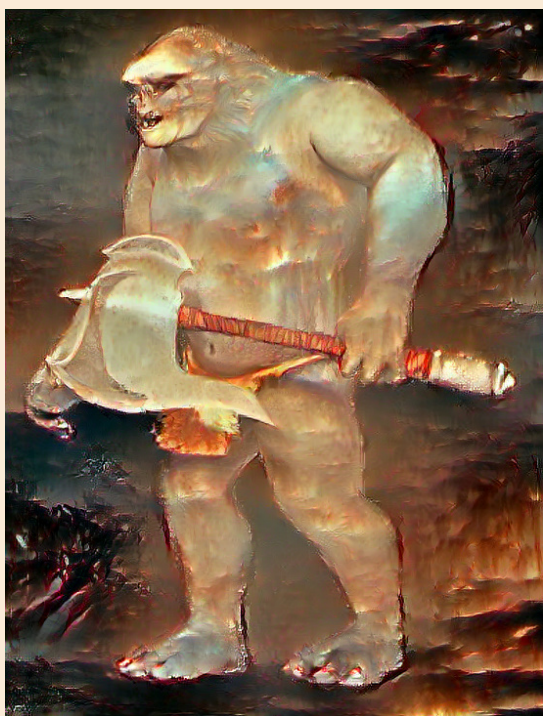


Рис. 10: Троль (2017, 2022)

роботах пристосовуватися і слухати держави, церкви, общини,

Дмитро Донцов писав, що примітивізм цілого російського суспільного ідеалу, придавленість одиниці, нерозвиненість автономної морали і правного почуття, широкий культ маси — се все зумовлює примітивізм і російської літератури. Ідеал російської свободи - зрівняння всіх, що виносяться над товпою, зрівняння, осягнуте хочби ціною політичного рабства; се стремління слабих стягнути сильних в діл, зрівняти їх з собою, а не себе з ними. Пануючими інтересами економічного життя в свідомості і російського інтелігента, і мужика були поділ і вирівняння, а не інтереси продукції та творчості. Змушений в своїх

а не власного розуму, москаль ініціативи особистої ніколи розвинути не міг. [25]

Несподівано співпадає ві своїх висногах із націоналістом Донцовим комуніст Хвильовий. Велика російська література є, перш за все, література песимістична, певніше, пасивно-песимістична. Російський пасивний песимізм виховував кадри «лишніх людей», попросту кажучи, паразитів, «мечтателів», людей без «определенных занятий», «нитиків», сіреньких людей. Цей песимізм міг виникнути тільки в Росії, де кволий умираючий феодалізм не давав виходу з подвійної людської природи, принесеної капіталізмом. [60]

Заздрість неудачника, неспосібність власними силами вибитися вгору, знаходження садистської насолоди в нівеляції щасливіших властиві й російському баріну, і російському мужикові. Періодичний переділ став економічним ідеалом москаля, а особисте зусилля, праця, продукція зійшли на другій план. В своїх логічних наслідках сей ідеал допроваджує не лиш до осудження багатих, але і багатства яко такого. Але ся засада має ще інші наслідки: серед смертних гріхів багатство вимовляється рівночасно з інтелігенцією, матеріальне піднесення над масою разом з інтелектуальним. Отже, росіянин відкидає інтелектуальний первісток, яко засаду диригуючу суспільним життям, він відкидає талант і геній, особисту чесність, науку, красу і елегантність у жінок, він відкидає всіх і все, хто підноситься над товпою і хто нею керує. [25]

Російська література, яка не бачила своєї справжньої буржуазії, не відчувала її оточення, не переживала пафосу капіталістичного будівництва і завжди спиралась на феодалізм, не могла утворити позитивного світовідношення. Відціля її «расейская ширь» з «расейською» тоскою, відціля і пасивний песимізм. [60] Не до організованої боротьби апелює росіянин, лише до охлократії, що не потребує ніяких небезпечних медіумів для виразу своєї волі, до погромів, до різання буржуїв, до акції «класово-свідомого» люмпен-пролетаріату [25]. (Знову дивним робом злагоджено перегукуються Хвильовий і Донцов.)

Отже се програма большевизму? Так, а властиво цілої російської революції взагалі. У своїй “отчаянній” революційності росіянин негує все: церкву і державу, монархію і парламентаризм, родину і орфографію, як і установи, що ставляють над одиницею якусь вищу ідею. У сій лінії лежить може і ненависть росіян до так званої буржуазної культури європейської. [25]

Апотеоза бідности скоро виродилася в апотеозу каліцтва, фізичного і морального, що врешті призводить до інтронізації «торжествующей свиньи», урочисте вручення їй булави для суду над здоровими. [25] Що значно гірше, се все зливається з почуттям «расейського» патріотизму, почуттям великодержавницького шовінізму, московського месіанізму [60]... І ось уже постає можливість вирішувати не те що долю для всего людства, а й саме його існування:

— Як се, — сказав я здивований, — а якже-ж продовжав би ся рід людський?

— А по що йому продовжати ся? — нечайно відповів він.

— Як по що? Инакше нас не було би на сьвітї.

— А чого-ж нам бути?

— Як то чого? Щоби жити.

— По що жити?.. [47]

---

Ми як мученики потрапимо до раю, а вони просто здохнуть. [37]

Вражаюча спільність у поглядах щодо людського існування отсе щойно вималювалася ген через віки межі давнього яснополянського «мислителя» й сучасного диктатора-рашиста, хиба не?



Рис. 11: «...а вони просто здохнуть» (2022)



---

## 3 толстовський дім

---

У кожній родині в кожному толстовському поколінні є хорий душею.

---

м. г. назімова

Окрім хорих, у толстовському роді було ще більше «членів із психопатичним характером, або препсихотиків із шизоїдними рисами психіки: замкнуті, ексцентричні, запальні, свавільні, дивні химерники, авантюристи, юродиві та схильні до надмірного релігійного містицизму, який інколи поєднувався із фарисейством; надмірні егоїсти, сенситивні тощо» [45]

### 3.1 левкове предків'я

**прапрапрадід петрик** після царівниного софіного падіння перейшов на царів петриковий бік. Перший граф толстой (од 1724 р.); прецінь уже за три роки його із синами позбавлено графського титулу через участь у чварах навколо трону. Титул повернуто лишень 1760 р. петриковим онукам, включно з левковим прадідом андрійком (див. нижче). [57][55] Пращур був жорстокий, підступний і властолюбний. [49]

**прадід андрійко** був тонкосльозий, якимось розплакався через те, що молода дружина забула попрощати його перед нетривалим від'їздом. [16]

**дідо** **илько** становив патологічний тип, був розумово обмежений і марнотратний веселун, що розтринькав усі свої статки, але попри те й далі розважався ще з більшим розмахом, аж його звинуватили у зловживанні на службове становище. Помер (наклав на себе руки?), лишивши родині величезні борги. [45][21]

**бабця** **палажка** теж була особа недалеко, вкрай неврівноважена, примхлива та нерозважлива; іще непритаманніша за діда. Вона страждала на галюцинації та гістерійні напади, зарано вкинулась у старече висилення<sup>5</sup>. [45][21]

**тету саньку** рано видали заміж за графа остен-сакена, що виявився божевільний і якось у кареті запропонував їй учинити подвійне самогубство, але насправді вистрілив тільки він і кинув поранену дружину на дорозі. Вона вижила, але згодом народила мертву дитину. Пізніше тета схилилася до містицизму, вирізнялася страшенною

<sup>5</sup>Недоумство, маразм.



Рис. 12: Схиблена родина (2022)

(хоробливою) неохайністю, оточувала себе паломниками та юродивими й сама почала поводитись неадекватно, як юродива; померла вона в монастирі. [45][21]

**тета поля** була, вочевидь, розумово відстала, юродива, містично налаштована, із незлагодною вдачею і, будучи заміжня, неодноразово розходилася із чоловіком. Деякий час вона прожила в монастирі, на схилі віку страждала на старече висилення. [45][21]

### **3.2 безпосередні родаки та родачки**

**татко миколка** був бідний на розум; мав сангвіністичний і запальний характер, у нестямі ставав напасливий. Замолоду він занедужав на якусь нервову хворобу. Оженився на власній небозі в других. Лишившись у 36 років за вдівця, почав слабувати здоров'ям. Приїхавши до Москви клопотати в судовій справі, перебував у збудженому стані, впав просто на вулиці та помер «від кров'яного удару» (інсульту). [45][21]

**мамця маня** мала вкрай непривабливу зовнішність і позбавлену грації фігуру, але вміла гамувати свій запальний характер. Через кілька місяців після п'ятих пологів мамця померла «від нервової гарячки» внаслідок «запалення мозку». За свідченням родичів, вона отримала травму голови під час катання на гойдалці та згодом почала страждати від сильного головного болю, стала говорити незв'язно, читала книги догори дригом тощо. На думку сучасних дослідників, причиною смерти став крововилив у мозок або його злаякісна пухлина. [45]

**братусь миколка** був лагідний, флегматичний, наділений літературним хистом, відзначався замкнутістю і святоблівістю,

навіть займався перекладом Біблії. Помер від туберкульозу у віці 37 років. [45]

**братусь сергійко** вирізнявся хоробливими дивацтвами, був ексцентричний, себелюбий, кинув військову кар'єру після року служби, полюбляв мисливство, циганські ансамблі і закохався в циганку, за якою так сумував, що «днями сидів немитий і нечесаний на вікні». Викупивши дівчину, він став жити з нею цивільним шлюбом, у якому народилось 11 дітей. Проте це не завадило йому свататися до юної тетяни берс (левкової невістки). На схилі віку сергійко усамітнився у власному маєтку та зробився за справжнього мізантропа. [45][21]

**братусь дмитрик** проявляв найбільше ознаки психічної патології. Змалку він був замкнутий і вередливий, не хотів спати з іншими хлопчиками й вимагав собі окрему кімнату. У юності вражав задумливістю та серйозністю, не визнавав жодних розваг, а також страждав на тик (все смикав головою). Мав дивні вподобання, дивував своїми вибриками. Абсолютно байдужий до власної зовнішності, дмитрик ніколи не переймався думкою інших, під час навчання в університеті ходив в одному й тому самому сурдугі, а взимку взагалі одягав пальто на голе тіло. Спочатку він був украй святобливий, відвідував усі церковні служби, постився і тримався аскетично. Однак перебувши 1853 р. якусь тяжку хворобу, що під її час нікого до себе не пускав, дмитрик раптом кардинально змінився — почав пити, грати в азартні ігри, ходити по борделях, навіть викупив одну повію, із якою став жити в нескінченних сварках. Часом ставав поривчастий, запальний, напасливий, жорстокий і битливий. Помер він у віці 28 років — також від туберкульозу. [45][21]

**сестрицю маню** юною видали заміж за далекого родича, що, не криючись, постійно їй зраджував. Народивши чотирьох дітей, вона наважилась піти від чоловіка, що було для того

часу справжнім скандалом. За кордоном маня закохалася у шведського віконта де Клена, від якого мала позашлюбну доньку. Після смерті де Клена вона проявляла схильність до самогубства, однак урешті втішилася в релігії, постриглася в черниці й останні 20 років свого довгого життя мешкала в монастирі. [45]

### 3.3 десята вода на киселі

**олекса толстой** доводився внучам своєму дідові, що доводився братом у третіх левкові. Прецінь либонь лишень офіційно, бо насправжнє виглядає, що був йому за біологічного батька материн любас, він же його й виховував. [52][53]

Він кинув інститутське навчання недавно перед дипломним захистом. [52][53] Через погане здоров'я олексу звільнено від військової служби під час першої світової війни. [53]

Раніша його творчість підпада під рясні зовнішні впливи. У найперших своїх віршах олекса наслідує миколу некрасова й семена надсона, потім пише віршовану книгу внаслідок знайомства з російським фольклором. У письменстві він орієнтується на материну творчість та родичеві сторії про минуле. Також на ранню олексову творчість вплинув максиміліян волошин. [52]

Згодом саме олекса безсоромно поцупив у Карла Коллоді казку «Пригоди Піноккіо» і видав її за свою власну з назвою «золотий ключик, або пригоди буратіно». А передше він же був за редактора, як готували перетлумачений в російську правдивий первотвір, що оприлюднено в Берліні (либонь тоді й надумав удатися до перейманщини). Ба більше, завдяки близькості до правлячих кіл, олекса зміг домогтися заборони на перевидання «Піноккіо» в сересері й таким чином просував у маси власну книгу. [17][53] Цікаво, що власний плагіят він пояснював тим, що в правдивій коллодієвій казці повно моралізаторства й повчальних сентенцій, через що вона виходила нібито нудна й безвиразна. [29]



Рис. 13: олекса толстой  
(1913, 2022)

Тимчасом олекса не гребував у своїх творах спотворювати дієписні факти. Так у романі «петро перший» петровий образ «не відповідає історичному та був створений задля підтримки радянської ідеології[», а в повісті «хліб» він велику увагу приділив вигаданій сталінській участі у громадянській війні при обороні під царицином. [52] Також олекса — іден із фактичних співавторів, що готували відоме звернення молотова-сталіна до народу 7 листопада 1941 р., що в йому за «великих предків» постають вельми сумнівні особи на кшталт невського, донського, суворова, кутузова тощо. [53]

Жовтневий переворот 1917 р. олекса на початку сприйняв вороже, емігрував до Європи, але вже за півтузня

років вернув до росії та став вірним сталінським поплічником [52][53], через що його кликали «червоний граф», бо він, попри свій титул і еміграцію, зумів стати за владного фаворита й особистого сталінського друга; його життєвий рівень сливе не ріжнився від дореволюційного; у його була пишна дача в барвісі й авто з особистим водієм [53]; а вислужився він аж до очільника спілки письменників, депутата верховної ради та дійсного члена академії наук [52][53], ще й тричі отримував сталінську премію. [53]



Брав участь олекса й у цькуванні на письменника леоніда добичіна, через що той укоротив собі віку. [53]

У часі першої окупації більшовиками Галичини і Львова, олекса вивіз величезну кількість раритетів та антикваріату [46]; зокрема у 1939 р. він нелегально вивіз до росії «за правом переможців» унікальний паркет із замку Радзвивіллів, щоб викласти ним власну квартиру [15].

В олекси було чотири дружини; крайня з їх молодша від його на 23 роки. [53]

### 3.4 нащадки

**праправнук петрик** засідає за депутата в нелегітимній російській держдумі, заступник її голови. В Україні 2014 р. включений до санкційного списку за антиукраїнську позицію [51][56]. 2022 р. також включений до санкційного списку від Євросоюзу [56].

Завше петрик мав Україну за невідбуту державу, за частину від «великої» росії, про що не раз казав на різних етерах. Закликав нас «вертати домів», до росії.

...тільки завдяки нашій країні сьогодні на карті світу існують два злісних інваліда, держави, що не відбулися, без частини своїх територій, Україна і Грузія. (Липень 2019) [10]



Рис. 14: петрик толстой (2018, 2022)

Україна — се частина Росії... се наша нога. Вона болить... Ми говоримо, але поки не лікуємо. Гангрена не проходить, її треба лікувати. Будемо лікувати. (Грудень 2020) [22]

Насправді ми один народ... Проблема тільки в купці негідників, які антиконституційним шляхом там захопили владу. Ось їх треба перевішати на ліхтарях. А Україна — це, безумовно, частина нашої великої росії. (Липень 2021) [50]

Україна ж як мавпа з гранатою - то туди, то сюди... Збільшує зовнішньополітичну суб'єктність. Вам треба повернутися додому - в росію. Досить валяти дурня - вдавати з себе незалежних. Зупиніться вже!.. Ви - руські. Повертайтеся додому. (Липень 2021) [1]

Україна в нинішньому вигляді — в окупованому, у відрізаному від росії не має жодних перспектив. Але якщо ти відчуваєш, що Україна — се частина російської цивілізації, а Київ — мати міст руських, якщо ти відчуваєш, що ти українець і знаєш свою історію — будь там, тримайся. Ця земля все одно буде деокупована в будь-якому випадку. (Серпень 2021) [59]

Ми — росія. І Україна — це частина росії. І ви в цьому скоро переконаєтесь! А ось вся ця публіка, яка ходить із фашистськими прапорами і зігує — побіжить за натовськими літаками, як тікали в Афганістані моджахеди, хапаючись за фюзеляж... Немає ніякої України вже давно! Донецьк і Луганськ — російські! І буде вся Україна частиною росії! Не буде ніякої України. (Жовтень 2021) [24]

Од самого початку сумнозвісної «спецоперації» петрик люто її підтримав.

Я завше казав і кажу, що Україна – се частина росії, се південнозахідна частина нашої країни... А що стосується намірів військової операції, що її проводять зараз, то я гадаю, що мета зараз їдна – се перемога... Але ми розуміємо, що для російського суспільства перемога в сій спеціальній военній операції – се ліквідація ось сієї гноянки на наших кордонах. (Березень 2022) [42]

...ми закінчимо операцію, коли вважатимемо за потрібне. Думаю, ми зупинимося на кордоні з Польщею. (Травень 2022) [33]

Історично... й Україна, й українці вернуть домів, у росію, у великоросію. І, відповідно, і малоросія, і новоросія приєднаються до нас разом із білорусією... А далі — побачимо. (Травень 2022) [23]

Радше російські війна і мир вилучать Україну, ніж Україна вилучить «війну і мир». (Червень 2022) [26]

Для москви є неприйнятним існування України... (Липень 2022) [41]

Українську національну окремішність петрик обмежує жорсткими рамцями з перепійних пісень.

...Гоголь писав по-російськи, але за столом пісні співав по-українськи. І ніщо нам не заважає зберегти культурну самобутність и особливість українського народу без ось сего западенського гасла «Україна понад усе», ось се все. Се і є денацифікація. (Березень 2022) [42]

---

## 4 левко

---

...дивна він людина...

---

іван тургенєв

### 4.1 Діточі роки

Майбутній письменник зростав дуже вразливий і тонкосльозий, мав рухливі емоції та схильність до змін настрою. У сім'ї його за огрядність кликали «льова-пузир». Змалечку гостро відчував нестачу материнської любови, а матір взагалі не пам'ятав. Не існувало жадного її портрета, тому хлопчик вигадав її образ, часто молився їй, як святій, і плакав. Надзвичайна сенситивність збереглася у його до кінця життя: згадки про матір, гарна музика чи ліричні вірші нерідко змушували його просльозитися. [45]

левко також вважався в сім'ї за дивакуватого. Якось під час пустощів він хотів вразити усіх, вистрибнувши з вікна другого поверху. Внаслідок падіння хлопчик отримав струс мозку і проспав 18 годин, після чого прокинувся абсолютно здоровий. То намагався перегнати карету, то продемонструвати свої здібності як плавця і ледь не втопився. Інколи він вигадував собі покарання — довго тримав на витягнутих руках важкі книги або шмагав себе мотузкою по голій спині. [45]

Хлопчик рано усвідомив свою зовнішню непривабливість, чим дуже переймався і намагався компенсувати витонченими манерами. Удававши братця сергійка, що їм він щиро захоплювався, став поводитися перебільшено пихато, удавано

холодно й зверхньо, що мало комічний ефект і лише поглибило його невпевненість у собі. [45]



Рис. 15: «льова-пузир» (2022)

Наступного року він вступив на юридичне відділення сего ж університету, але і його кинув на другому курсі [45], зневірений ув університетській освіті, бо й тут викладали історію, а історичні лекції йому видавалися на нудні й неприємні, тож він знов

Найрозмаїтіші левкові «мудрування» з приводу найголовніших питань щодо нашого буття — щастя, смерти, Бога, кохання, безвіку — відбивалися на його вдачі в ту його життєву пору. Пізніше і сам він матиме свою підпарубочу філлософську амбітність і велич за перебільшені. [54]

Юні браття толсті здобували освіту вдома; тамки їх навчали гувернери. Згодом вони переїхали до тітки в казань і всі вступили до місцевого університету. левко обрав сходознавство. [45] Однак учився несистематично, пропускав лекції [49], навчання видалося йому за надто нудне, до того ж у його ще й стався конфлікт із викладачем на історію. За неуспішність із сеї дисципліни студент навіть потрапив до карцеру, після чого чи то сам написав заяву, чи то був відрахований.

почав їх пропускати; натомість удавався з усею пристрастністю до світських веселощів і гульні. [49]

## 4.2 Парубоцтво

Досягши повноліття, письменник отримав право власності на батьків спадок — відповідно до заповіту, йому дісталася улюблена садиба ясна поляна, куди він і вирушив. [45]

Більшість вчинків молодого толстого важко пояснити логічно: він кидався з їдного місця до іншого, просто скорившись якомусь бездумному імпульсу. Оголосивши про свій намір осісти в маєтку, левко вже за кілька місяців спонтанно вирішив їхати до сибіру разом із зятем валер'яном — заскочив до його в карету в хдній сорочці, але забув шапку, загаявся й передумав. [45]

Однак ясну поляну все ж залишив і рушив до москви, а згодом — до Санкт-Петербургу. Пізніше він підсумовував, що провів там цілих три роки — «безладно, без служби, без жодних занять, без мети; і жив



Рис. 16: левко-картяр (2022)



так... просто тому що таке життя мені подобалось». Саме в столиці письменник допався до газардовних ігор — карт і більярду, які стали йому за нездоланну залежність. Він програвав величезні суми, змушений був переховуватися та потроху розпродувати батьків спадок. [45] Також багацько часу гаяв левко на гульбощі й лови. [54]

Наступним його раптовим поривом став вступ до петербурзького університету, однак, подавши документи і склавши низку іспитів, толстой чомусь зупинився, кинув усе й несподівано вирушив із братом миколою до Кавказу, де той служив. Спонтанність свого вчинку лев навряд чи усвідомлював, оскільки після приїзду занотував: «Як я сюди потрапив? Не знаю. Навіщо? Теж». До армії його не взяли через брак документів, які він навіть не подумав узяти із собою. В очікуванні на їх пересилку письменник близько п'яти місяців просто просидів у п'ятигорську. Військова його служба загалом тривала чотири роки, що упродовж їх він тричі переводився. Із начальством у нього неодноразово траплялися сутички. 26 листопада 1856 р. Толстой вийшов у відставку. [45]

Прибувши до петербургу, відводив душу в гульні з циганами і в нестримній картярській грі. [49] Пізніше розчарований товариством столичних літераторів левко залишив петербург і вирушив до Європи. І тамки толстой не міг утриматись від своєї фатальної пристрасти, що віддавався їй і під час служби в армії, — газардовних ігор. [45] Друзі водночас дивувалися з його химерій, зокрема з проекту засадити всю росію лісами. [54]

### **4.3 Морений хіттю**

Найбільше пригнічувала левка невідповідність між власними високими прагненнями й неможливістю втілити їх у реальному житті. Він намагався суворо контролювати свій час, однак дуже часто змушений був констатувати, що нічого не виконав, змарнувавши день у розвагах. І кожен його огріх неминуче

призводив до гострого внутрішнього конфлікту, розкаяння і самокатування. Як зауважив біограф павло басинський, «по суті, лев толстой породив у власній уяві «двійника», жорстокого наглядача, який мордував його нескінченними зауваженнями не тільки про те, що він зробив, але і чого не зробив». [45]



Рис. 17: левко-сатир (2022)

За головну й найсильнішу свою пристрасть він вважав невситиму хіть до жіноцтва. Статевий потяг, названий у його щоденнику «оленяче чуття», прокинувся у письменника досить рано — у 13-річному віці. Наступного року брати відвели його до борделя, але відтоді невідконтрольна жага до плотських насолод стала головним рушієм його життя. За об'єкт його вдоволення зазвичай правили випадкові селянки, служниці та повії. Наслідки такого проміскуїтету теж були очікувані: уже в 19 років толстой цілий місяць перебував у клініці, лікувався тамки від гонореї. Пізніше через подібні причини він звертався до лікарів і під час служби на Кавказі, і під час закордонних подорожей, оскільки й надалі лишався вкрай нерозбірливий у виборі партнерок. [45]

Але після кожного випадкового сексу його незмінно напосідало каяття, набагато

сильніше за отриману насолоду. Він ретельно занотовував до щоденника кожне своє «гріхопадіння», що найчастіше описував як болючу поступку власній фізіології. Прецінь нерідко картав себе і за нерішучість, коли мав можливість, але належно не скористався з присутності легкодоступних жінок. [45]

«Це вже не темперамент, а звичка розпусти. Вештався садом із тривожною, пожадливою надією спіймати когось у куцах», — нарікав толстой. Він постійно намагався встановлювати собі суворі правила поведінки, на яких робив акцент у щоденнику: «віддалятися від жінок», «не мати жодної жінки», окрім «деяких випадків, коли не буду шукати, але й не буду пропускати»; «щодня моціон: жінок не мати», «утримуватися від вина і жінок» тощо. Але тут же занотовував зізнання типу: «Жінку хочу жахливо», «Хіть страшенна, яка доходить до фізичного болю» і под. Тому єдиний вихід при своїй непідвладній гіперсексуальності він вбачав у рішенні «де-небудь і як-небудь завести на два місяці коханку». [45]

У сучасних публікаціях про особисте життя письменника його частенько мають за бісексуального — на підставі пікантної, але достовірної нотатки в щоденнику: «Я ніколи не був закоханий у жінок... У чоловіків я дуже часто закохувався... Я закохувався в чоловіків, раніше ніж мав поняття про можливу педерастію, але й дізнавшись, ніколи можливість злягання не спадала мені на думку. Усі люди, що їх я кохав, чули се, і я помічав, їм важко було дивитися на мене... Була в сему чутті й сластота...» [45][54]

Лишень у шлюбі левко врешті досяг гармонії — бурхливе «оленяче чуття» увійшло в розмірене русло подружніх стосунків, що спрямовані на продовження роду. Але після народження крайньої, тринадцятої, дитини толстой виснував, що його шлюб був за помилку, адже будь-який тілесний зв'язок mezi чоловіком і жінкою — се потурання власній пристрасті, що є падіння й віддаляє людину від служіння Богів. Гріховну хіть, на його переконання, не може виправдати навіть потреба в продовженні роду. Вихід він убачав іно в повному дотриманні цноти (зокрема,

і між подружжям). Такі погляди відображено у скандальній повісті «крайцера соната», цитованій передом (див. 2.3). [45]

#### **4.4 Життя в родинному колі**

Прагнувши створити ідеальну родину, толстой заводив стосунки з безліччю жінок, від княгині до простої селянки, що від його навіть мала дитину, але знайшов свою обраницю йно в 34 роки. Їй було 18. Весіллю передували левкові сумніви в силі і глибині свого почуття, у здатності принести щастя майбутній дружині та знайти самому заспокоєння і радість у новому, сімейному житті. Свій тодішній стан він одображав отак: «Я божевільний, я застрелюсь, якщо се так триватиме», «У день весілля страх, недовіра і бажання втечі... Її наляканість. Хворобливе щось... Ніч, тяжкий сон. Не вона». [49][45]

Прагнувши повної відвертости та довіри в майбутній сім'ї, письменник ще перед шлюбом приніс цнотливій соні свої щоденники й наполіг на їх прочитанні. [54][45] Але детальні описи його розпусної молодости стали для єї за таку важку психологічну травму, що навіть через кількоро десятиліть у заміжжі вона зізнавалась: «Усе те нечисте, що я дізналася й прочитала в його щоденниках, ніколи не згладилося з мого серця і лишилося за страждання на все життя». Перші місяці після весілля видалися їй тяжким випробуванням — і в душевному, і в тілесному аспекті. Юна дружина нарікала на вкрай неприємні «фізіологічні любовні прояви», а також на присутність у маєткучи колишньої левкової коханки із сином. Її напосідали страшні сни, що в їх вона розривала хлопчика на шматки, і думки про вбивство: «Я з таким задоволенням дивилася на кинджал, рушницю. Один удар — легко... Я просто як божевільна». А вже на другому році в заміжжі вона зробила запис: «Я — задоволення, я — нянька, я — звичні меблі, я — жінка». [45]

У родині виникали проблеми й конфлікти. Із часом суперечності загострювалися, урешті зробивши їхнє спільне





Рис. 18: лев толстой (1873, 2022)

життя нестерпним. [54][45] Перший серйозний конфлікт у сім'ї толстих трапився 1871 р. Для соні п'яті пологи виявились дуже важкими: породілля занедужала на родильну гарячку (сепсис) і ледь не померла. Тож після цього лікар порадив їй більше не мати дітей, і вона цілком пристала на його думку. Однак у Левка се викликало глибоке обурення. На сьому підґрунті між подружжям спалахнула настільки серйозна сварка, що письменник навіть збирався розлучитися. Виснажена дев'ятьма пологами (і кількома викиднями) соня 1877 р. знову наважилася на протест. Усі вагітності вона переносила дуже важко, а кожне вигодовування ставало для неї тортурями. Так, у листах до сестри графиня нарікала, що власний дім перетворився для неї на в'язницю. Толстой зовсім не зважав на фізіологічні й психологічні можливості та потреби дружини, чинивши над єю, по суті, репродуктивне насилля, через що її постійно охоплював панічний страх нової вагітності. [45] Усього упродовж 25 років соня народила 13 дітей (9 синів і 4 дочки, п'ятеро померли в дитинстві) і, за наполяганням чоловіка, майже всіх їх вигодовувала сама (що було абсолютно неприйнятно для тогочасних дворян). [54][45]

На час народження останніх дітей подружжя увійшло в глибоку кризу. У листі до сестри соня нарікала: «Народивши купу дітей, він не вміє знайти вдома ні діла, ні радості, ні просто обов'язків, й у мене все більше й більше до його відчувається зневага і холодність... Мені так стало важко... із величезною сім'єю..., що я з якоюсь жадібністю чекаю, чи не захворію я, чи не зіб'ють мене коні, — тільки б як-небудь відпочити й вискочити із сего життя». Саме тоді Толстой переживав глибоку світоглядну кризу. [45]

Левко праг розпочати принципово нове життя й геть відмовитись од приватної власності. Він виснував, що лише життя простого народу близьке до етичних істин; і що помірність бажань, скромне життя, без розкоши, звільнення від пристрастей, обмеження або придушення статевого ваблення — такі мають бути етичні орієнтири. [49][45]



Тому граф не цурався працювати разом із селянами — садив ліс, орав поля, косив траву тощо. Його повсякденним одягом була робоча підперезана сорочка — славнозвісна «толстовка». [45]

1884 р. граф окреслив план для своєї сім'ї; згідно з їм належало віддати землю і частину прибутків селянам, а члени його родини мали всіляко обмежувати себе в побуті, утворивши сімейну комуну. Сей проект відверто шокував соню та її родичів, що закликали вжити хоч якихось заходів до божевільного чоловіка, аж до віддання його під курателю<sup>6</sup>. Таким робом спорадичні конфлікти між подружжям переросли у відкрите протистояння, яке перетворило їхнє спільне життя на пекло. [49][54][45]

Зарубіжні видавці запропонували толстому 1891 р. викупити його авторські права за фантастичну суму — 10 млн золотих рублів. Але письменник відмовився не лише від пропозиції, а й взагалі від своїх прав на власний доробок. Се призвело до чергового скандалу з дружиною. Урешті левко відмовився від авторських прав лише на твори, написані з 1881 р.; прецінь 1910 р. все одно склав заповіт, що в йому надавав усім видавцям право на видання своїх творів. [49][45]

У кінці 1890-х підставою для чергової незлагоди стали левкові ревності до соні щодо композитора танєєва. Через її бажання

---

<sup>6</sup>Опікунство.

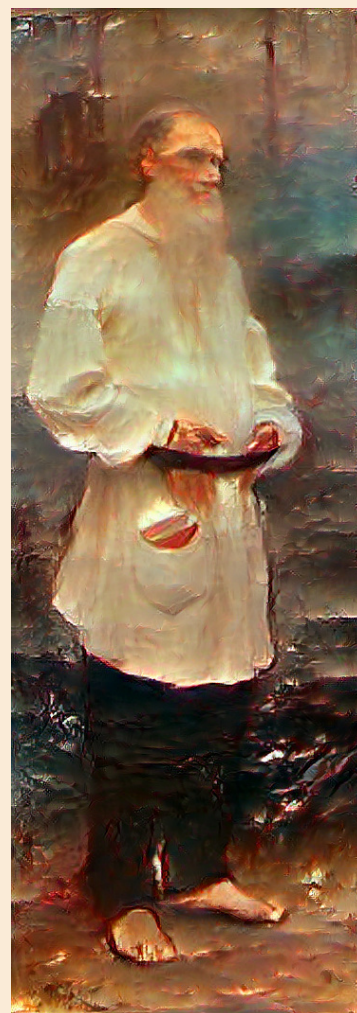


Рис. 19: лев толстой босий (1901, 2022)

поїхати на репетицію до танеєва, толстой у листі запропонував дружині п'ять варіантів, їдним із їх було розлучення. [54]

1910 р. психологічне напруження в родині сягнуло апогею. Письменник занотував у своєму щоденнику: «Вони розривають мене на шматки. Інколи думаю: втекти від усіх». Залишивши дружині прощальну записку, він розпочав поїздку без чіткого плану втечі, але дорогою захворів і небавом помер. [45]

## 4.5 Психіатрична розвідка

Опріче наведених вище загальних свідчень про дивні графські вчинки та погляди, існують і фахові розвідки щодо його психічного стану.

Упродовж життя граф часто хворів і вдавався до послуг не лише місцевих, а й європейських лікарів. «Я завше був слабкого здоров'я, тільки міцної статури», — зізнавався левко. Часом захворювання толстого мали психосоматичний характер і виникали під час його дисфоричних періодів. [45]

За сегаліною розвідкою, письменник належить до агресивно-афективного типу з такими характерними рисами, як нестійкість психіки, лабільність, зміни настрою, дратівливість, пиha тощо. Але при цьому час від часу толстой мав схильність і до раптових нападів депресії та смутку. У молоді роки вони були легкі, але з віком їхній перебіг ставав усе важчий і триваліший, аж нім вони не стали перманентні. Якось він нарікав у листі до дружини: «Щодня о 6-й годині ввечері починається журба, як лихоманка, тяга фізична, що її відчуття не можу краще передати, як те, що душа з тілом розлучається». [45][21]

Не раз траплялися й безпідставні напади страху смерти, неймовірної сили панічні атаки: «раптом на мене насів смуток, страх, жах, що їх я ніколи не відчував раніше». Із часом письменник усе частіше почав відчувати болісні «зупинки життя» — втрату сенсу існування та розгубленість перед тим, як чинити далі. Їх доповнювали меланхолія й безсоння. [49][45]

Він почав нервово і підозріливо ставитися до рідних, усе сильніше дратувався через поведінку дружини, що, на його думку, ніколи не кохала його і не поділяла його інтересів; розчарувався також і в сільському господарстві, й у власній творчості. Результатом цього стало повне переосмислення ним ставлення до шлюбу, церкви, власності, літератури, що спричинило цілковитий перелом у світогляді письменника без будь-яких об'єктивних зовнішніх причин. [45]

Італійський психіатр Чезаре Ломброзо, не будши знайомий із письменником особисто, включив його до свої праці «Геніяльність і божевільня» на підставі хворобливої спадковості, дивакуватості, дратівливості, душевного збудження й «філософського скептицизму, що привів його до стану, близького до хвороби»; прецінь дещо змінив свою думку після особистого знайомства: «Мені здається, що це божевільний, який набагато розумніший за багатьох дурнів, наділених владою». [45]

Учень і послідовник італійського психіатра Макс Нордау в книзі «Виродження» закидав письменнику «сплутане поняття про реальність, схильність видавати бажане за дійсне, істеричну



Рис. 20: Безум (2022)

й егоїстичну поведінку» і навіть вигадав термін «толстоїзм» на означення феномену відходу від реальності до безплідних фантазій. [45]

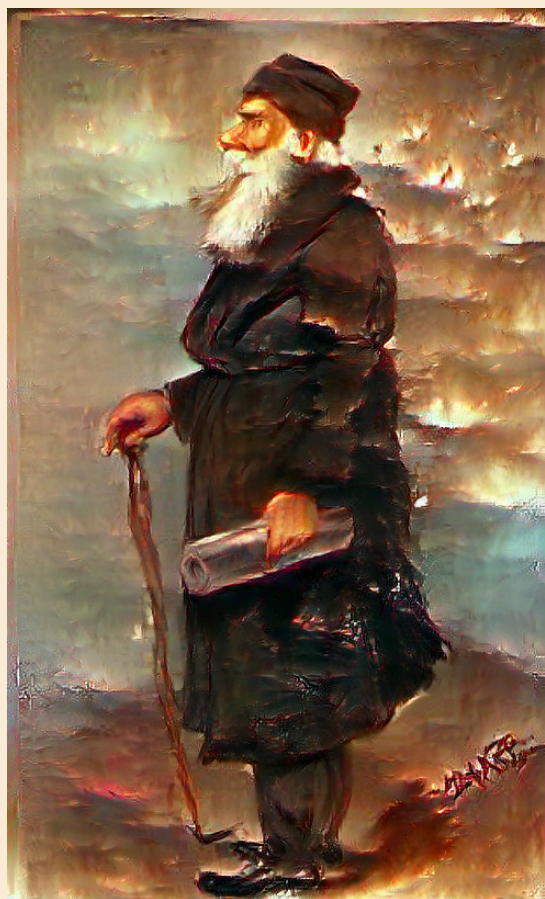


Рис. 21: Карикатура на левка (1899, 2022)

не хвороби, а тільки супутніми обставинами тяжких душевних криз, що їх він переживав. [45]

Та либонь найглибшу розвідку вчинив уже згадуваний передше психіятр сегалін. У першій її частині він дослідив

Інші фахівці теж неодноразово намагалися ретроспективно встановити левковий діагноз. Наприклад, невролог микола осипов вважав, що той страждав на гистеричний невроз, та виокремив «толстовський синдром» — «меланхолійний стан із самозвинувачувальними й саморуйнівними тенденціями на підставі нав'язливих ідей про власну непривабливість і страх смерті»; російський психолог микола ланге виокремлював у толстого на тлі гистеричних рис характеру і мазохізму депресивну шизоїдію; німецький психіятр Вільгельм Ланге-Айхбаум теж характеризував прозаїка як «депресивно-шизоїдного, одночасно марнославного та мазохістичного невротика»; а на думку психоаналітика мойсея вульфа, симптоми письменника були ознаками

клінічні симптоми, що їх виявляв письменник, а у другій — їхній зв'язок із його творчістю. Розвідник атестував толстого як епілептоїдну (а радше як афект-епілептоїдну) особистість, окремо дослідив його обтяжену спадковість та приділив особливо пильну увагу наступним хворобливим проявам:

- нападам патологічної зміни настрою (депресії);
- нападам смеркового стану;
- нападам патологічного страху смерти;
- нападам психічної аури та епілептоїдного екстазу;
- галюцинаціям;
- нападам миттєвого потьмарення свідомості;
- запамороки та млості;
- судомні напади [21].



---

## 5 Крадена казка

---

Руські п<sup>3</sup>дять {2}  
Всьо падряд...

---

Орест Лютий

Дійсне, уже знаємо про рясну перейманщину в російській літературі (див. підсекцію 2.2)<sup>7</sup>; але ж привласнення здобутків інших народів на московщині вибивається геть за рамці літературні чи ба культурні — то є системне явище, воно тамки охоплює всі життєві сфери; то є їхня національна розвага; то є їхня національна скрепа, то є їхнє «нашевсьо».

А чого ж іще чекати від нації, що її «пануючими інтересами... були поділ і вирівняння, а не інтереси продукції та творчости» [25]; нації, що до другої чверті XIX ст. взагалі не знала авторського права, а до 1973 р. не визнавала авторське право на щобудь чужоземне [12][13]?

В якій би царині, за яку їхню культову річ не вхопися, не пошкреби її трохи — і вмент вилізуть чиїсь вуха: будь то книга, пісня, страва, зброя чи автівка; ба й самоназва чільної нації...

Осьо дещиця пісень: пеховській «горад детства» (The Easy Riders/The Brothers Four «Greenfields») [9]; весьоларебязцкое «нет, я не жду» (Smokie, «What Can I Do») [8] та «в последній раз» (Jeanette, «Por qué te vas») [18]; здравствуйпесенській «сіній

---

<sup>7</sup> Додамо туди ще й криловські байки, списані в Езопа та Лафонтена; аксаковський «аленькій цвяхочек» за сюжетом «Красуні й чудовиська» від Жанни-Марі Лепренс де Бомон; емцовську «таню гроттер» — бліду пародію на Гаррі Поттера та безліч інших крадених творів.



іней» (Neil Sedaka, «One Ticket») [7]; леонтьєвська-вайкулевській «вернісаж» (Julio Iglesias, «A Veces Tu, A Veces Yo») [63]. . .

Отутечки деякі страви: «ісконно рускіє сибірські пельмені» (цзяоцзи — страва, знана в Хіні ще тоді, як у мокшанських болотах ба й жаби не кумкали) [4][61]; «лучшее в міре савецкає мароженає» (за гамерицькою технольогією та на гамерицькому ж устаткуванні) [11]; а ще... «вічна класика, борщ — одна з найвідоміших і найулюбленіших російських страв і символ національної кухні» [28] (аж довелося вписувати український борщ до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини людства ЮНЕСКО, що потребує термінової охорони [38]). . .

Додамо до цього ще ледві чи не всенький «савецкій» автопром [34]; калашніковський машингвер («Sturmgewehr 44» від інтернованого разом із ним же очолюваним колективом Гуго Шмайссера) [44]; «анало-говнетние» танки та літаки, що їх зібрано на західній комплектівці. . .

То чи ж мусимо на тотому тлі загального крадівництва дивуватись іще їдному крадію й іще їдній краденій казці?



Рис. 22: Цзяоцзи (2022)

## 5.1 Відвертий плагіят

Уперше в московській мові казка про три Ведмеді оприлюднена в «новій азбуці» (1875) [39] у «переказі й обробці», що їх виконав лев толстой [58], а зводилася вона, за свідченням їдного з пізніших коментованих передруків, до «переробки першої половини та доволі близького до первотвору перекладу з французької другої половини казки “Une fille nommée boucles d’orees, ou Les trois ours” (Дівчатко Золоті Пуклі, альбо Три Ведмеді)» [48].

Незрозуміло, на чому саме ґрунтує коментатор своє свідчення про французьку казку, адже «жадних рукописних слідів од переробки й перекладу сеї казки не збереглося» [48]. Бракує якихбудь бібліографічних ознак, окрім назви. Гугл знаходить іно дві сторінки, що містять вказану назву: їдна — згаданий щойно коментар, а друга посилається на першу. Французька Вікіпедія знає сю казку під дещо иншим ім'ям: «Boucles d’or et les Trois Ours»; має її за шотландську народну за походженням і посилається виключно на версії в англійській мові [2]. Урешті, французька казка сама була б перекладена з англійської, у чому ж полягав сенс подвійного перекладу?

На відміну від коментатора до пізнішого перекладу, граф аж ніяк не переймався атрибуцією свого переказу: він просто вказав, що то є «казка» (див. Рис. 24); але не забув про себе на заголовній сторінці «нової азбуки» (див. Рис. 23) — тобто нахабно привласнив чужий твір. І то не випадковість: «нова азбука» нараховує сливе чотири тузні переймань од Езопа, Лафонтена, братів Грімм, Гофмана тощо; ба й од свого краянина афанасьєва [48] (хоч крайній і сам не цурався перейманщини) — звісне, теж без якоїбудь атрибуції<sup>8</sup>. Нема дивки, суцільний плагіят — іно їден із проявів усеосяжного «скрепнаго» мародерства, властивого всім «руZZкамірскім».

---

<sup>8</sup>Допитливий читач на дозвіллі може ще саморуч порівняти левкову «анну кареніну» із фльоберовою «Мадам Боварі», а «війну й мир» — із теккереевим «Ярмарком марносластва».

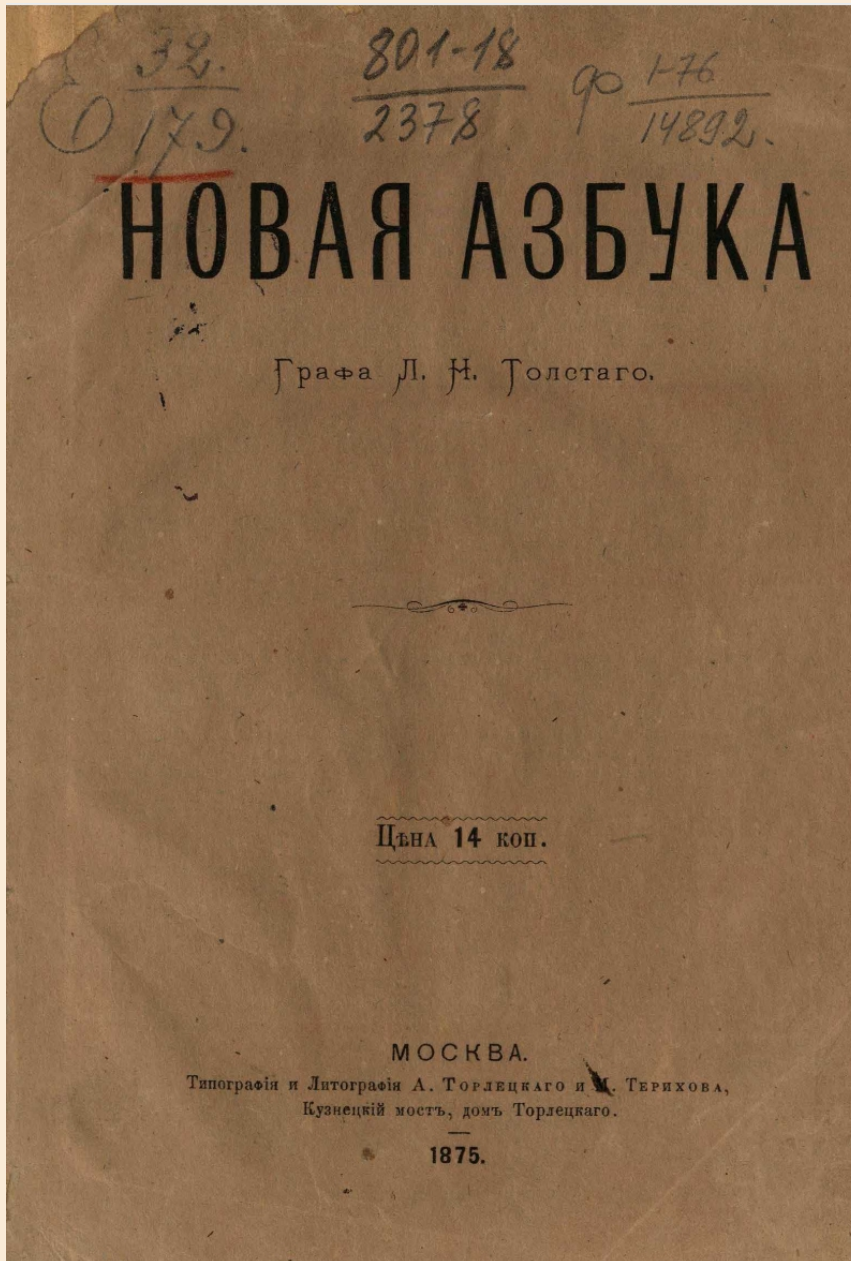


Рис. 23: Заголовна сторінка «нової азбуки»

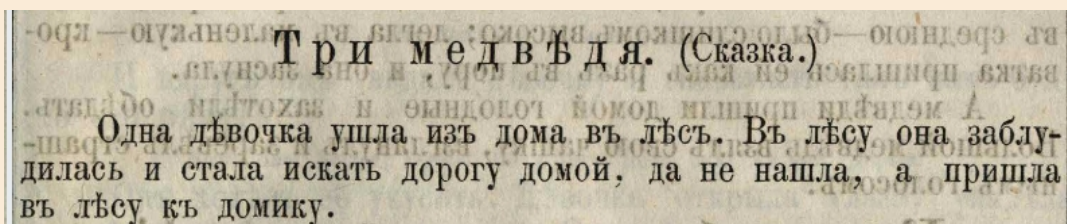


Рис. 24: «три медведя» (ст. 77)

## 5.2 Про кого казка



Рис. 25:  
дівчисько-незвисько  
в гаї (2022)

Либонь явнісінько, що казка «Три Ведмеді» має від сампочатку про них і повідати. Бодай правдивий первотвір і левова частка від його пізніших відмін саме так і чинять.

Дійсне, Роберт Савзі ві свої «Сторії про Три Ведмеді» вже в першому реченні знайомить читача з трьома Ведмедями, що мешкають у власному будинку. Далі в першому уступі він повідає про їхні розміри та належні їм речі. Другий уступ починається з ведмежої прогулянки, поки стигне зготований їми сніданок. І тіко в середині другого уступу біля їхнього будинку з'являється непрохана гостя — капосна Бабця (дівчинка в пізніших одмінах). [43] Таким робом, савзієві Ведмеді недвозначно постають за порядних казкових героїв супроти Бабці-антигеройки.

Геть не так у толстого. Уже першими словами першого речення якесь дівчисько-незвисько («адна девачка») упирається до читацького мозку намість очікуваних Ведмедів.



Дівчисько йде до лісу й надибує тамки хатинку. Іно в другому уступі дізнаємося, що в тотій хатинці мешкають три Ведмеді, але самі вони з'являються аж у середині казки, і то доста безвизначні. [39] Отже, толстой свідомо пересуває читацьку увагу з Ведмедів на дівчисько, обертаючи її на головну героїню, а Ведмедів, через низку благих подробиць, — радше на антигероїв.

Чи ж се не типова для «руZZкага міра» заміна їдного сенсу на цілком йому протилежний?

### 5.3 Чия хатинка

Інше питання, що в йому докорінно ріжниться толстой од Савзі та його правдивих послідовників, — се питання про приватну власність. Ріжниця тота, хоч і не надто помітна, але вкрай важлива.

Савзі вже в першому реченні мовить, що Ведмеді «мешкали вкупці ві свому власному будинку» [43]; тобто сей будинок їм належав, він правив їм за спільну приватну власність. А ми ж бо знаємо, як поважно ставляться англійці до приватної власности, зокрема нерухомої («Мій дім — моя фортеця»).

Натомість толстой, і то не відразу, мовить просто про хатинку («домік»), що в йому мешкали Ведмеді [39]. Про те, кому належить тота хатинка і чи належить комусь узагалі, на якій підставі мешкають тамки Ведмеді (купили, наймають, зайняли самовільно чи мо' вкрали) — ніц не відомо.

Звісне, така відверта толстовська неґація щодо питання про власність у казці не є така вже несподівана, якщо згадати про графське прагнення позбавитися своєї власности в реальному житті (див. підсекцію 4.4). Але хиба ж тоте прагнення не є просто варіяція на тему панівного «руZZкамірскага» інтересу: «поділу й вирівняння» [25]?

Далі ми ще повернемося до наслідків од висвітленої щойно ріжниці для загальних моральних впливів од казки (див. підсекцію 5.7).



Рис. 26: Хатинка в гаї (2022)



## 5.4 Особисті речі

Вельми різниться в толстого й ставлення до особистих речей. Хоч і без цілковитої неґації (як щодо хатинки), та все ж воно помітно зневажливе проти Савзі.

У первотворі в першому ж уступі ясно й коротко поданий перелік на речі, що належали кожному Ведмедеві, а також їхнє призначення:

- «...у кожного був... горщик на вівсянку...»<sup>9</sup>;
- «...у кожного був стілець на йому сидіти...»;
- «...у кожного було ліжко на йому спати...» [43].

Але толстому разом з усім «руZZкім мірам» байдуже про речі, тому вони в його з'являються тіко тоді, як потрапляють дівчиську на очі. Відомості про речі розпорошені текстом по ріжним уступам (III, V, VI), до того ж розведені супутніми ознаками (тутки вилученими), як ото розмір чи колір, що все разом суттєво заважає скласти цілісну картину:

- «...три чашки... Первая... Михайлы Ивановичева. Вторая... Настасьи Петровнина; третья... Мишуткина»;
- «три стула: одинъ... Михайлы Иваныча, другой... Настасьи Петровнинъ и третій... Мишуткинъ»;
- «три кровати: Одна... Михайлы Иванычева, другая... Настасьи Петровнина, третья... Мишенькина» [39].

Щодо призначення для кожної речі, толстой ані пари з уст. Либонь не личить «руZZкамірскім» дітиськам перейматися такими дрібницями, а то ще намість «торжествующей свиньи» виросте, борони Боже, який інтелігент [25].

---

<sup>9</sup>Альбо миска в окремих пізніших одмінах.



Рис. 27: Три місці (1912)

## 5.5 Туман яром, туман головою

І в первотворі, і в пізніших його відмінах, і в змавпованій толстовській робітці Ведмеді та їхні речі різняться між собою розміром; різняться й ведмежі голоси. Але якщо первотвір подає тоту різницю ясно й послідовно, то в толстого буйним квітом квітне плутанина; він прагне якомога дужче заплутати се питання, напустити якомога більше туману — аби «руZZкамірськіє» дітиська не надбали хоч дещицю розуму.

У Савзі в первотворі вже з першого уступу послідовно стрічаємо шість розмірів, що зводяться до трьох діяпазонів; і се завше якісні прикметники (див. Табл. 2). Декотрі з розмірів уживано поряд, вони є близько подібні. Розміри речей співпадають з розмірами їхніх власників. Щодо кожного Ведмедя чи речі завше вживано їден і той самий розмір альбо перелік на розміри. [43]

Не менш послідовний лишається Савзі й із ведмежими голосами (див. Табл. 3). Варто завважити, що тотими голосами первотворні Ведмеді завше *кажуть*. [43]

А зараз перейдемо до толстого. Речі в його, а отже

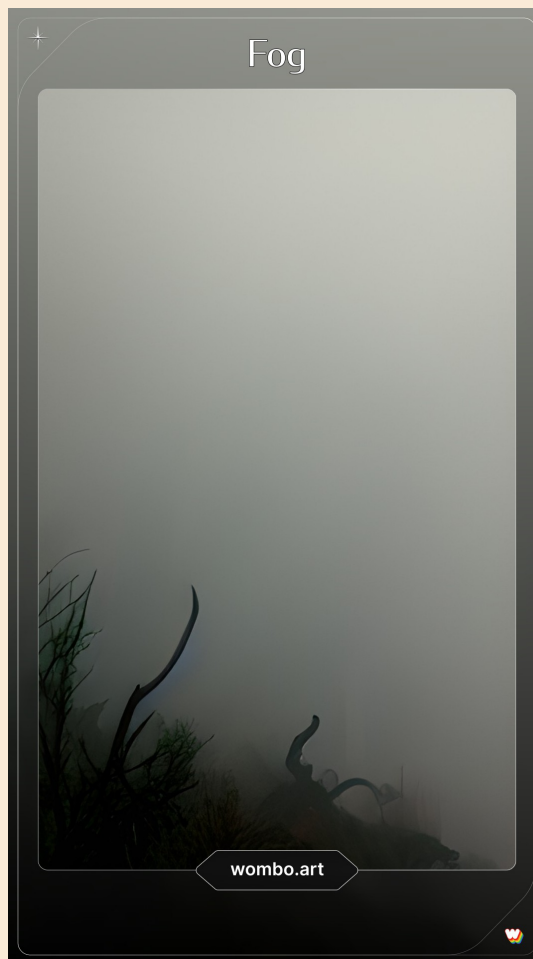


Рис. 28: Туман (2022)

Діапазон	Ведмідь	Речі
Великий Середковий Малий	здоровезний, велетенський середковий за розміром невеличкий, малий, крихітний	здоровезні середні невеличкі

Таблиця 2: Розміри за Савзі

Ведмідь	Голос
здоровезний, велетенський середковий за розміром невеличкий, малий, крихітний	дужий, товстий, низький середковий тихенький, слабкий, тонкий

Таблиця 3: Ведмежі голоси за Савзі

й їхні розміри, розпорошені різними уступами й різними реченнями (див. Табл. 4). Окрім якісних прикметників, безладно вживаються вища та найвища ступені порівняння — і навіть колір! Не співпадають розміри різних речей, що належать їдному власнику. Ба й розмір тої самої речі не завше сталий і може переинакшуватися від уступу до уступу. [39]

Медведь	Чашка	Ложка	Стул	Кровать
большой	очень большая → самая большая	большая → самая большая	большой	большая
поменьше	поменьше → средняя	средняя	поменьше → средний	средняя
маленький	синенькая (!!!)	маленькая	маленький, с синей по- душечкой	маленькая

Таблиця 4: Розміри за толстим

Вам іще світ не замакітрився? Бо й із ведмежими голосами в толстого не ліпше (див. Табл. 5). [39]

Медведь	Голос	Что делает
большой	страшный	ревет; рычит
поменьше	не так громко (!)	рычит
маленький	тонкий	пищит; визжит, будто его режут

Таблиця 5: Ведмежі голоси за толстим

Усе! Теперки «руZZкамірськіє» дітиська цілковито наготовові до армійської будучини: «копати рів од паркану й до обіду».

## 5.6 Безосновність

У первотворі висвітлюються певні об'єктові фізичні властивості, а також низка з пов'язаних між собою причин і наслідків. Учинки не чиняться просто так, вони чимсь обумовлені, мають причину й мету. Але в толстого нічого такого ба й не ночувало.

Якось савзієві Ведмеді «зготували вівсянку собі на сніданок і порозливали її по своїм горщикам, вони вийшли до гаю, нім вівсянка стигла, щоб не попекти собі рота, зарано заходившись їсти її». [43] Бачимо досхочу хліба для допитливої діточої душі йно в ідному реченні:

- вівсянку готують на сніданок;
- готову вівсянку розливають по горщикам;
- щойно зготована вівсянка загаряча для негайного вжитку, можна попекти собі рота;
- щоб не попектися, треба зачекати, бо з плином часу вівсянка стигне;
- заки чекаєш, аби не бити байди, варто погуляти.



Рис. 29: Безголовля (2022)

Ще добряча низка з учинків обумовлена в Савзі лепською чи кепською вдачею в дійових осіб (див. підсекцію 5.7).

А в толстого лєвова частка од учинків якась власновільна, безосновна. Ось «девачка ушла із дома в лес». Осьде вона «вашла в сталовую». Осьденьки взяла ложку, осьдечки лягла в ліжко. Аж онде справжня родзинка: Ведмеді «прішлі дамой галодние і захателі абедать» — себто не зголодніли → захтіли обідати

А в толстого Ведмеді просто «ушли гулять по лесу». [39]

Ведмеді в Савзі розуміють, що хтось був у їхній вівсянці, бо тотий хтось залишив у їй ложку стоячки або й геть її згамав. Бачивши, що хтось був увійшов до будинку, Ведмеді зачали роззиратися довкола. Не покладена рівно чи прим'ята подушка, а то й розчахнута сіжа, показують їм, що хтось сидів на їхніх стільцях. Тоді Ведмеді поміркували, що треба б їм учинити дальшу розвідку; зволочені подушки виказали їм, що хтось лежав у їхніх ліжках. [43]

А тостовським Ведмедям доста просто поглянути на річ, щоб допетрати, що її хтось користав. І звісне, жадних роздумів про потребу в подальшій розвідці: «взял сваю чашку, взглянул», «взглянул на свой стул» тощо... [39]



→ прийшли домів, а просто чомусь прийшли, просто чомусь голодні, просто чомусь захтіли обідати. . . [39]

Отже, толстой, малпуючи свою казку, свідомо чистить усе пізнавальне, що є в первотворі — адже недарма «руZZкій мір» відкидає інтелектуальний первісток яко смертний гріх [25].

## 5.7 Добре й Зле

Найприкріше вражає в толстовському витворі цілковитий брак якихбудь моральних засад.

Навпаки, Савзі не забуває в своєму первотворі щоразу турати<sup>10</sup> на погані бабчині й гарні ведмежі вчинки:

Вона не могла бути за гарну, порядну Бабцю; бо перше кинула оком у вікно, а тоді зазирнула в замкову шпарину; і не добачивши нікого в будинку, підняла клямку. [43]

Двері не були замикані, бо Ведмеді були гарні Ведмеді, що не чинили нікому жадної шкоди й ніколи не грішили на кого, що той зашкодив би їм. [43]

Якби вона була гарна невеличка Бабця, вона б зачекала, допоки Ведмеді прийдуть домів, а тоді либонь вони запросили б її поснідати, бо вони були гарні Ведмеді, — трохи ломакуваті, абощо, згідно з Ведмежими звичаями, але таки дуже гарної вдачі та гостинні. Але вона була нахабна, кепська Бабця, і стала до допомоги собі сама. [43]

То були деревляні ложки; якби то були срібні, зіпсута Бабця поклала б їх собі в кишеню. [43]

Наразі вікно було відчинене, бо Ведмеді як гарні охайні Ведмеді, що вони за їх були, завше відчиняли вікно у свої опочивальні, як уставали вранці. [43]

---

<sup>10</sup>Зауважувати.

Наразі згадаймо, що савзієва Бабця впирається до Ведмедів до їхнього власного будинку [43], а толстовське дівчисько-незвисько — до нічиеї на ділі хатинки [39] (див. підсекцію 5.3). Формально мо' се й знімає певні питання до дівчиська від уявного констебля, але ж вона стеменно бачить, що в хатинці хтось мешкає — та ніц-а-ніц у її вчинках не зустрічає толстовський осуд: ані нахабне впирання в пусту зараз господу, ані спожитий чийсь обід, ані зламаний стілець, ані спаплюжені постілі [39]... Бо хиба ж то щось важить в «руZZкам міре», що в йому інтронізовано «торжествующю свинью» [25]?

І ось уже в отруєній діточій уяві толстовське дівчисько постає все біле й пухнасте. Ведмеді ж у толстого, навпаки, зображені підкреслено негативно: вони то ревуть страшним голосом, то верещать, гейби їх ріжуть, то хочуть її вкусити [39]. Звісне, що читацькі вподобання опиняться на дівчиськовому боці. Чи ж дивуватимемося потім, як тотий вже підрослий читач візьме собі дівчисько за взірець та й улаштує свою власну Бучу альбо Ірпінь?



Рис. 30: Злий (1922)

## 5.8 Висновки

Отже бачимо, що граф не лишень поцупив казку про три Ведмеді, але й повів діло на переверт. На відміну від первотвору, у його переказі нема жадної пізнавальної чи напучливої цінноти. Колишня антигеройка виходить наперед й обертається на головну геройку, а її колись осудні вчинки постають за взірець.

Закладені в байку од графа-плагіятора надуми — як-от зневага до приватної власности, брак причинних зв'язків, нечіткі тями, відмова шануватись, безкарність тощо — ґрунтовно ріжняться від первітних, ба цілковито їм супротивні. [43]

На лихо, саме ся зайда з північного сходу ще й досі горує на наших теренах і глибоко пускає своє отруйне коріння ві вразливі діточі душі. Мусимо якнайхутчіш позбавитись тої пошести.

## Література

- [1] «*Ви руські, повертайтеся додому*»: віце-спікер держдуми відкрито закликав до ліквідації України. Апостроф. 25 лип. 2021. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/politics/2021-07-25/vyi-russkie-vozvrashchaytes-domoy-vitse-spiker-gosdumyi-otkryto-prizval-k-likvidatsii-ukrainyi/239305>.
- [2] *Boucles d'or et les Trois Ours*. Wikipédia. 3 квіт. 2022. URL: [https://fr.wikipedia.org/wiki/Boucles\\_d%27or\\_et\\_les\\_Trois\\_Ours](https://fr.wikipedia.org/wiki/Boucles_d%27or_et_les_Trois_Ours).
- [3] *Frequently Viewed or Downloaded*. Project Gutenberg. 14 лип. 2022. URL: <https://www.gutenberg.org/browse/scores/top>.
- [4] *Jiaozi*. Wikipedia. 10 лип. 2022. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Jiaozi>.
- [5] R.-D. Keil. *Parny-Anklange im «Evgenij Onegin»*. 1967.
- [6] *List of best-selling books*. Wikipedia. 15 лип. 2022. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/List\\_of\\_best-selling\\_books](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_best-selling_books).
- [7] *One Way Ticket*. Википедия. 5 серп. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/One\\_Way\\_Ticket](https://ru.wikipedia.org/wiki/One_Way_Ticket).
- [8] *Smokie*. Энциклопедия. 27 жовт. 2016. URL: <http://wiki-org.ru/wiki/Smokie>.
- [9] *The Brothers Four*. Википедия. 20 трав. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/The\\_Brothers\\_Four](https://ru.wikipedia.org/wiki/The_Brothers_Four).
- [10] *А фашисти в Україні: заступник голови держдуми рф нахабно висловився про Україну*. Апостроф. 9 лип. 2019. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/politics/2019-07-09/a-fashisty-v-ukraine-zampred-gosdumyi-rf-naglo-vyiskazalsya-ob-ukraine/168270>.

- [11] микоян а.и. *так было*. м.: вагриус, 1999. URL: <http://militera.lib.ru/memo/russian/mikoyan/index.html>.
- [12] *Авторское право в российской империи*. Википедия. 4 лип. 2021. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5\\_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE\\_%D0%B2\\_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9\\_%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B8](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%B2_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B9_%D0%B8%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%B8).
- [13] *Авторское право в ссср*. Википедия. 25 черв. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5\\_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE\\_%D0%B2\\_%D0%A1%D0%A1%D0%A1%D0%A0](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE_%D0%B2_%D0%A1%D0%A1%D0%A1%D0%A0).
- [14] томашевский б. *пушкин. Кн. 2. Материалы к монографии (1824—1837)*. За ред. в. г. базанов. Изд-во ан ссср, 1961. 575 с. URL: <http://feb-web.ru/feb/pushkin/critics/tp/tp2-001-.htm>.
- [15] сарнов бенедикт. *сталин и писатели. Книга вторая*. 2008. URL: [https://books.google.com/books/about/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD\\_%D0%B8\\_%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8.html?id=NlAMAQAAMAAJ&redir\\_esc=y](https://books.google.com/books/about/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%BD_%D0%B8_%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%B8.html?id=NlAMAQAAMAAJ&redir_esc=y).
- [16] п. и. бирюков. *Биография льва николаевича толстого. с иллюстрациями*. Т. 1. 4 т. москва, петроград: государственное издательство, 1923. URL: <https://www.prlib.ru/item/1163574>.
- [17] Марина Блохіна. *5 дитячих казок, які вкрали в срср*. Новини LIVE. 20 січ. 2022. URL: <https://novyny.live/lifestyle/5-detskikh-skazok-kotorye-ukrali-v-sssr-35488.html>.
- [18] *в последний раз*. Википедия. 30 лип. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92\\_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9\\_%D1%80%D0%B0%D0%B7](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B7).



- [19] Юрій Винничук. *Не нам, бл@дям*. Збруч. 28 січ. 2018. URL: <https://zbruc.eu/node/75924>.
- [20] Юрій Винничук. *Як прожити без російської класики*. Збруч. 22 черв. 2022. URL: <https://zbruc.eu/node/112273>.
- [21] сегалин г.в. *Эвропатология личности и творчества льва толстого? В: клинический архив гениальности и одаренности (эвропатологии) V.3-4 (1930)*. За ред. сегалин г.в., с. 159. URL: <http://tolstoy-lit.ru/tolstoy/public/segalin-evropatologiya-lichnosti/index.htm>.
- [22] Тетяна Габедава. *віцеспікер держдуми рф назвав Україну «ногою росії»*. NV.UA. 14 груд. 2020. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/na-aerodromi-zyabrovka-prolunali-vibuhi-ostanni-novini-50262396.html>.
- [23] *депутат госдумы толстой: новороссия, малороссия и белоруссия присоединятся к нам*. Daily Storm. 26 трав. 2022. URL: <https://dailystorm.ru/news/deputat-gosdumy-tolstoy-novorossiya-malorossiya-i-belorussiya-prisoedinyatsya-k-nam>.
- [24] Марія Дмитренко. *«Це частина росії! Ви скоро переконаєтеся!» — віцеспікер держдуми рф загрожує Україні*. segodnya.ua. 18 жовт. 2021. URL: <https://vlada.segodnya.ua/ua/vlada/sobytiya/eto-chast-rossii-vice-spiker-gosdumy-rf-poobeshchal-unichtozhit-ukrainu-video-1579853.html>.
- [25] Дмитро Донцов. *Підстави нашої політики*. Видавництво Донцових, 1921. 212 с. URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Publ/Dontsov/BasesOurPolicy.html>.
- [26] анастасія дубинина. *«Скорее исключат Украину»: петр толстой о запрете романа «война и мир»*. NEWS.ru. 7 черв. 2022. URL: <https://news.ru/culture/skoree->

isklyuchat - ukrainu - petr - tolstoj - o - zaprete - romana - vojna - i - mir/.

- [27] е.г.эткінд. Поэзия Парни. В: Эварист Парни. *война богов*. литературные памятники. наука, 1970. URL: <http://www.kulichki.com/moshkow/POEZIQ/PARNI/parni.txt>.
- [28] Ендрю Еванс. *Битва за борщ — так чий він насправді?* BBC News Україна. 20 жовт. 2019. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-tra-50074767>.
- [29] *золотой ключик, или приключения буратино*. Википедия. 25 лип. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B9\\_%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B8%D0%BA,\\_%D0%B8%D0%BB%D0%B8\\_%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F\\_%D0%91%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B9_%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B8%D0%BA,_%D0%B8%D0%BB%D0%B8_%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8F_%D0%91%D1%83%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE).
- [30] *казка про мертву царівну та про сімох богатирів*. Вікіпедія. 25 бер. 2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B0\\_%D0%BF%D1%80%D0%BE\\_%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D1%83\\_%D1%86%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%83\\_%D1%82%D0%B0\\_%D0%BF%D1%80%D0%BE\\_%D1%81%D1%96%D0%BC%D0%BE%D1%85\\_%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B2](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B2%D1%83_%D1%86%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%83_%D1%82%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D1%81%D1%96%D0%BC%D0%BE%D1%85_%D0%B1%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%80%D1%96%D0%B2).
- [31] *казка про рибака та рибку*. Вікіпедія. 19 черв. 2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B0\\_%D0%BF%D1%80%D0%BE\\_%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0\\_%D1%82%D0%B0\\_%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%BA%D1%83](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%B7%D0%BA%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B0_%D1%82%D0%B0_%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%BA%D1%83).
- [32] Юрій Кирпичов. *Роздута велич російської літератури*. 15 черв. 2022. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/society/naduta-velich-rosijskoi-literaturi.htm>.

- [33] Юлія Лавришин. *віцеспікер держдуми рф заявив, що росія не зупиниться, поки не досягне кордону Польщі*. ZN.UA. 8 трав. 2022. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/vitsespiker-derzhdumi-rf-zajaviv-shcho-rosija-ne-zupinitsja-poki-ne-dosjahne-kordonu-polshchi.html>.
- [34] Никита Ланченко. *Плагиат по-радянськи (автомобільна промисловість у срср)*. Національний Промисловий Портал. 8 вер. 2019. URL: <https://uprom.info/articles/istoriya/plagiat-po-radyansky-avtomobilna-promyslovist-u-srsr/>.
- [35] эйхенбаум б. м. *лермонтов. опыт историко-литературной оценки*. гос. изд-во, 1924. 168 с. URL: <http://feb-web.ru/feb/lermont/critics/eich24/eich24.htm>.
- [36] *медный кувшин старика хоттабыча*. Википедия. 24 лют. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B9\\_%D0%BA%D1%83%D0%B2%D1%88%D0%B8%D0%BD\\_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0\\_%D0%A5%D0%BE%D1%82%D1%82%D0%B0%D0%B1%D1%8B%D1%87%D0%B0](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D0%BA%D1%83%D0%B2%D1%88%D0%B8%D0%BD_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%A5%D0%BE%D1%82%D1%82%D0%B0%D0%B1%D1%8B%D1%87%D0%B0).
- [37] *мы как мученики попадём в рай, а они просто сдохнут*. Википедия. 18 лип. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%8B\\_%D0%BA%D0%B0%D0%BA\\_%D0%BC%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8\\_%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%91%D0%BC\\_%D0%B2\\_%D1%80%D0%B0%D0%B9,\\_%D0%B0\\_%D0%BE%D0%BD%D0%B8\\_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE\\_%D1%81%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BD%D1%83%D1%82](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%8B_%D0%BA%D0%B0%D0%BA_%D0%BC%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%91%D0%BC_%D0%B2_%D1%80%D0%B0%D0%B9,_%D0%B0_%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE_%D1%81%D0%B4%D0%BE%D1%85%D0%BD%D1%83%D1%82).
- [38] *Нематеріальна культурна спадщина*. , Вікіпедія. 6 лип. 2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0\\_%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0\\_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%)

B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B0#%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9\_%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA\_%D0%AE%D0%9D%D0%95%D0%A1%D0%9A%D0%9E\_%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97\_%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%97\_%D1%81%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%89%D0%B8%D0%BD%D0%B8\_%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.

- [39] толстой лев николаевич. *новая азбука*. москва: тип. и лит. а. торлецкого и м. терихова, 1875. URL: [https://rusneb.ru/catalog/000199\\_000009\\_003623651/](https://rusneb.ru/catalog/000199_000009_003623651/).
- [40] *пам'ятник (вірш пушкіна)*. Вікіпедія. 14 груд. 2020. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BC%27%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA\\_\(%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88\\_%D0%9F%D1%83%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BC%27%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA_(%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%88_%D0%9F%D1%83%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0)).
- [41] *петр толстой: россия готова к диалогу по Украине, но есть то, с чем мы никогда не согласимся*. государственная дума федерального собрания российской федерации. 14 лип. 2022. URL: <http://duma.gov.ru/news/54955/>.
- [42] *петр толстой: Украина - часть исторической россии*. радио «комсомольская правда». 17 бер. 2022. URL: <https://radiokr.ru/podcast/dialogi/581853>.
- [43] Роберт Савзі. *Сторія про Три Ведмеді*. Пер. Стецько Паляниця. Три Ведмеді 1. Накладня в екзилі, 2022, с. 22. URL: <https://paljanytsja.wordpress.com/>.
- [44] Борис Соколов. *Міф про калашникова*. День. 25 груд. 2013. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/top-net/mif-pro-kalashnikova>.

- [45] Олена Тищенко. *Лев Толстой: найскладніша людина століття?* В: *НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія* 9(130)-10(131) (2021). URL: <https://neuronews.com.ua/>.
- [46] *Ті, кому заважала Україна*. Вголос. 7 лют. 2012. URL: [https://web.archive.org/web/20170928024551/http://vgholos.com.ua/blogs/ti\\_komu\\_zavazhala\\_ukraina\\_113112.html?print](https://web.archive.org/web/20170928024551/http://vgholos.com.ua/blogs/ti_komu_zavazhala_ukraina_113112.html?print).
- [47] Лев Толстой. *Крайцерова соната*. Пер. В. Б. Накладом Української Книгарні з друкарні «Канадійського Фармера», 1922. URL: [https://chtyvo.org.ua/authors/Tolstoi\\_Lev/Kraitserova\\_sonata/](https://chtyvo.org.ua/authors/Tolstoi_Lev/Kraitserova_sonata/).
- [48] Лев Николаевич Толстой. *Новая азбука*. 1874—1875. URL: <http://tolstoy-lit.ru/tolstoy/pedagogika/novaya-azbuka.htm>.
- [49] *Толстой Лев Миколайович*. Вікіпедія. 22 лип. 2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9\\_%D0%9B%D0%B5%D0%B2\\_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9_%D0%9B%D0%B5%D0%B2_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87).
- [50] *Толстой назвав Україну «частиною великої Росії»*. Курс України. 8 лип. 2021. URL: <https://kurs.com.ua/novost/455603-vice-spiker-gosdumi-prizval-veshat-na-fonarjah-kuchku-negodjaev?source=ukrnet>.
- [51] *Толстой Петро Олександрович*. Вікіпедія. 16 квіт. 2022. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9\\_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE\\_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9_%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%BE_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87).
- [52] *Толстой Тарас Миколайович*. Вікіпедія. 14 черв. 2021. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9\\_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87).



BA%D1%81%D1%96%D0%B9\_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.

- [53] *толстой, алексей николаевич*. Википедия. 28 лип. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B9\\_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%B9_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87).
- [54] *толстой, лев николаевич*. Википедия. 25 лип. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%9B%D0%B5%D0%B2\\_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%9B%D0%B5%D0%B2_%D0%9D%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87).
- [55] *толстой, пётр андреевич*. Википедия. 15 трав. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80\\_%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80_%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87).
- [56] *толстой, пётр олегович*. Википедия. 22 бер. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80\\_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B9,%D0%9F%D1%91%D1%82%D1%80_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87).
- [57] *толстые*. Википедия. 28 черв. 2022. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%BE%D0%BB%D1%81%D1%82%D1%8B%D0%B5>.
- [58] *Три медведя*. Википедия. 14 серп. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B8\\_%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%8F](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D1%80%D0%B8_%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D1%8F).
- [59] *У держдумі рф відреагували на звернення Зеленського до жителів окупованого Донбасу: Без росії на території України «цивілізації не буде»*. Цензор.НЕТ. 5 серп. 2021. URL: [https://www.censor.net/ua/news/3281019/uderjdumi\\_rf\\_vidreaguvaly\\_na\\_zvernennya\\_zelenskogo](https://www.censor.net/ua/news/3281019/uderjdumi_rf_vidreaguvaly_na_zvernennya_zelenskogo)

do\_jyteliv\_okupovanogo\_donbasu\_bez\_rosiyi\_na\_terytoriyi.

- [60] Микола Хвильовий. *Україна чи Малоросія?* 1926. URL: <https://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Lit/Kh/Hvyljovuj/Liter/UkrMaloros.html>.
- [61] *Цзяоцзи*. Вікіпедія. 19 листоп. 2021. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B7%D1%8F%D0%BE%D1%86%D0%B7%D0%B8>.
- [62] *я помню чудное мгновенье...* Вікіпедія. 24 черв. 2022. URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AF\\_%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D1%8E\\_%D1%87%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B5\\_%D0%BC%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D0%B5%E2%80%A6](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AF_%D0%BF%D0%BE%D0%BC%D0%BD%D1%8E_%D1%87%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D0%BC%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D0%B5%E2%80%A6).
- [63] *Як в срср крали західні хіти: топ крадених пісень, відомих усім*. Обозреватель. 14 лют. 2020. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/show/yak-v-srsr-krali-zahidni-hiti-top-kradenih-pisen-vidomih-vsim.htm>.

# УСІ ВИПУСКИ

<https://paljanytsja.wordpress.com/>

**ВИПУСК ПЕРШИЙ.** Роберт Савзі.  
Сторія про Три Ведмеді (1837).

**ВИПУСК ДРУГИЙ.** Джозеф Кандалл.  
Сторія про Три Ведмеді (1850).

**ВИПУСК ТРЕТІЙ.** Джордж Равтледж.  
Три ведмеді (1862).

**ВИПУСК ЧЕТВЕРТИЙ.** Джозеф  
Джейкобз. Дряпко (1894).

**ВИПУСК П'ЯТИЙ.** Вільям Воллес  
Денслов. Денсловові Три Ведмеді (1903).

**ВИПУСК ШОСТИЙ.** Гамільтон Райт  
Мабі. Три Ведмеді (1905).

**ВИПУСК СЬОМИЙ.** Леонард Леслі  
Брук. Сторія про Три Ведмеді (1905).

**ВИПУСК ВОСЬМИЙ.** Флора Енні Стіл.  
Сторія про Три Ведмеді (1918).

**ВИПУСК ДЕВ'ЯТИЙ.** Кетрін Пайл.  
Золоті Пуклі та Три Ведмеді (1918).

**ВИПУСК ДЕСЯТИЙ. Кунштики про три Ведмеді (1831-1890). Упоряд. Стецько Паляниця (2022).**

**ВИПУСК ОДИНАДЦЯТИЙ. Стецько Паляниця. лев толстой як дзеркало «руZZкага міра»: прикладом казки про три Ведмеді (2022).**



Рис. 31: Три Ведмеді (2022)